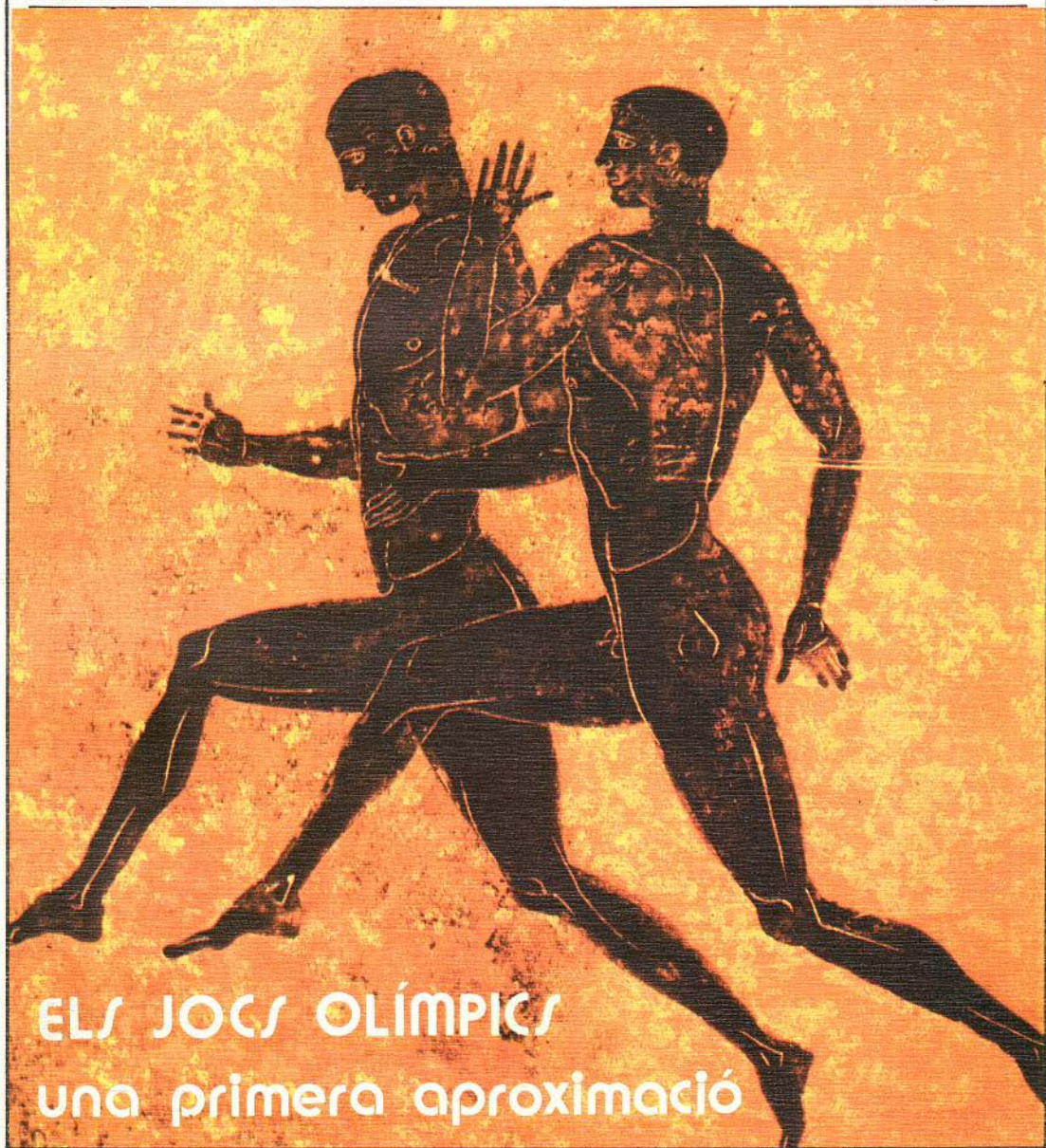

PERSPECTIVA ESCOLAR 133

Publicació de «Rosa Sensat»

Març 1989

ELS JOCS OLÍMPICS
una primera aproximació

ÍNDEX

Memòria viva d'Antonio Machado 1

ELS JOCS OLÍMPICS. UNA PRIMERA APROXIMACIÓ

1. *Els Jocs Olímpics. Una primera aproximació* 2
2. *Olimpica*, per Conrado Durántez 3
3. *L'enfocament dels Jocs Olímpics des de l'àmbit escolar i de l'infant.*
Aportacions i perills, per Marta Carranza 7
4. *Els Jocs Olímpics a Barcelona: una bona oportunitat per a l'educació física*
i l'esport a l'escola, per Jordi Vallverdú 14
5. *Incidència dels Jocs Olímpics en la societat. Aspectes econòmics i culturals*,
per Mercedes Luz González 19
6. *El fet olímpic*, per Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona 24
7. *Els pedagogs de l'esport i els Jocs Olímpics*, per Pere Miró 28
8. *Paper actual dels mitjans de comunicació i la seva influència*,
per Martí Perarnau 31

ESCOLA

Visualització, per Claudi Alsina 36

Experiències escolars

- Un català poeta: Josep Vicenç Foix*, per Neus Turu i Fores 37
- El concurs de minerals i fòssils del Museu de Geologia de Barcelona:*
una experiència didàctica en el marc del museu,
per M. José Morata 41

ACTUALITAT

Informacions i comentaris

- Tot llegint el decret del 25 de juliol sobre els coneixements de geografia,*
història i trets socio-culturals de Catalunya,
per Montserrat Oller i Freixa 47
- Ecologia i educació. Què diu la premsa estrangera. Boomerang*,
per Jacques Decornoy 51
- Mitjans de comunicació i educació*, per Javier Ucar Martínez 55

Bibliografia

- El llibre de les estrelles en tres dimensions*, per Robert Estalella 59
- Altres novetats*, Biblioteca Rosa Sensat 60

Literatura infantil

- Pel broc petit** 62
- Olimpiades auríferes*, per Mireia Puig 64

Il·lustració coberta: Esprint final; àmfora panatenaica (s. IV a.C.)

**PERSPECTIVA
ESCOLAR 133**

Perspectiva Escolar

Edició i Administració: a. a. p. s. a. «Rosa Sensat» - Còrsega, 271

Tel. 237 07 01 - 08008 Barcelona

Consell de Redacció: Anna Agenjo, Rosa Carrió, Mercè Comas,
Biel Dalmau, Mercè Fluvià, Pere Fortuny, Montserrat Galicia,
Marta Mata, Pia Villarubias

Director: Jordi Tomàs

Secretària de Redacció: Lidia Sánchez

Maqueta i Coberta: Núria Hortal

Fotocomposició: Sistemcomp, S.A.

Impressió: Sirven Gràfic

Distribució a llibreries: Arc de Berà - Lluïl, 10-14, 08005 Barcelona

Subscripcions: a. a. p. s. a. «Rosa Sensat»

Dipòsit legal: B. 2.090-1975 - ISSN: 0210-2331

Subscripció anual: 3.830 ptes. - P.V.P. 455 ptes.

MEMÒRIA VIVA D'ANTONIO MACHADO

Volem dedicar aquest editorial a Antonio Machado, extraordinari poeta i mestre, ara que es compleixen cinquanta anys de la seva desolada mort a Cotlliure. Ara se li fan homenatges de tota mena, ell que n'era tan poc amant. Nosaltres voldríem evocar-lo com la persona i el mestre que exemplica les actituds i la saviesa dels mestres forjats durant la II República, lliurats en cos i ànima a l'educació popular, els quals, malauradament per al nostre país, van haver d'interrompre d'una manera tràgica la seva tasca.

Antonio Machado se sentia deixeble de Francisco Giner de los Ríos, membre fundador de la Institución Libre de Enseñanza de Madrid, que tanta influència va tenir en la pedagogia catalana (Rosa Sensat, Josep Estalella de l'Institut Escola, Alexandre Galí, entre d'altres, el tractaren).

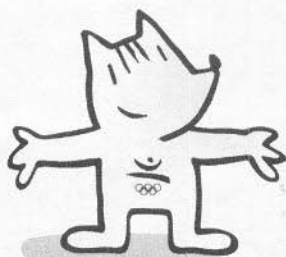
Machado, com el seu mestre Francisco Giner —amb perspectiva històrica— pensava que els principals problemes d'Espanya eren l'educació i la reforma social.

Desitjaríem que a les escoles del nostre país, en un mural, en un racó de la classe, o del passadís, es fes memòria viva d'aquest gran poeta i mestre, que junt amb els milers d'exiliats hagué de passar les fronteres per no morir i viure dignament. Fem nostra aquella divisa dels pobles resistents: «que ningú no sigui oblidat», res no s'oblida, cal fer memòria per construir un futur millor.

Quan ens trobem davant la mainada, sentim molt endins alguns dels seus versos i pensaments, sobretot la seva confiança en el «poble creador» de valors i en la poesia com a eina de superació dels horrors històrics i del tripijoc dels interessos de la vida quotidiana de la gent. I com a mestres fem nostres aquells versos que fan:

«Más que un hombre al uso que sabe su doctrina,
soy, en el buen sentido de la palabra, bueno.»

CoBi

© 1992 COOBi S.A. All rights reserved. TM

ELS JOCS OLÍMPICS UNA PRIMERA APROXIMACIÓ

Després de la nominació de Barcelona com a seu dels JJ.OO. del 1992, s'ha obert un període de quatre anys, en el qual ja des d'ara es produeix una allau d'informació, de projectes, d'actes, de transformacions urbanístiques, que converteixen aquest esdeveniment en un fet d'un abast social extraordinari.

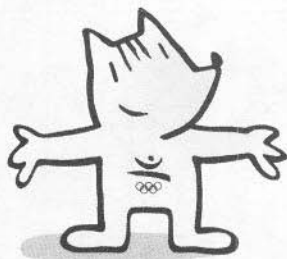
L'escola, com un element important de la nostra societat, no pot quedar al marge d'aquest fet, ja que els nens el viuen profundament a través dels mitjans de comunicació i de la vida de carrer, sense oblidar la repercussió més o menys directa que els JJ.OO. tindran en la pràctica mateixa de l'esport en general i a l'escola, en particular.

El guió que ens hem proposat pretén donar unes eines bàsiques d'informació i de reflexió, pensant especialment en el mestre, per tal que pugui formar-se uns criteris sobre aquest esdeveniment, que, en qualsevol cas, motiva fortament els nens.

Ens ha semblat oportú de publicar ara aquest tema, tot i que som conscients que en els propers tres o quatre anys sorgiran nous elements i es produiran noves situacions. Si hem volgut avançar-nos ha estat perquè el mestre disposi, durant aquest període de preparació, d'uns elements que li permetin valorar tot el que a partir d'ara es vagi esdevenint al voltant d'aquest fet. L'impacte dels JJ.OO. sobre els nens és tan fort, que el mestre necessita elements per poder ajudar-los a situar la seva vivència en un punt just.

Hem intentat, també, oferir una valoració dels pros i contres que es poden derivar de la celebració dels JJ.OO. per a la ciutat de Barcelona i tota la nostra societat. No ens n'hem sortit del tot, perquè possiblement encara és massa aviat per haver-hi reflexionat a fons. Tot i això pensem que es donen prou elements que justifiquen la publicació d'aquest monogràfic amb el seu caràcter, volgut, d'anticipació.

CoBi

OLÍMPICA

3

Conrado Durántez

Els déus habitaven a la gran Vall Olímpica. Les seves presències etèries es feien tangibles als indrets més bells de la mítica Hél·lade, i allí els devots mortals els retien culte i feien sacrificis en honor seu. Per això Olímpia va ser considerada sempre lloc de culte i pelegrinatge. En èpoques històriques que es perden en la nit dels temps, al cim del turó de Cronos, bucòlica talaia de fèrtil plana, els sacerdots (*basiles*) feien sacrificis en honor de Cronos. Però amb el pas del temps les migracions centreeuropees van portar-hi déus nous que enriquiren la ja complexa mitologia grega i els bel·licosos i conqueridors doris van imposar a la Vall Olímpica el culte a Zeus. El nou patró del santuari és poderós i justicier, però alhora comprensiu i paternal. És pare de déus i homes i els seus atributs són el tro, l'àliga i el llamp. Quan els pelegrins que arriben periòdicament a Olímpia el volen honrar, ho fan amb l'esplendor litúrgic d'un gran sacrifici en el qual els presents que se li ofereixen són cremats en una gran foguera. Calar foc a la pira és un honor destacat que cal reglamentar equitativament i la decisió es confia a una cursa en la qual els aspirants a la distinció anhelada han de triomfar sobre

els altres competidors i arribar el primer al lloc on un sacerdot espera amb una torxa a la mà. Aquesta pràctica va ser el germen o el començament dels Jocs Olímpics, impregnats a l'origen d'una essència ritual d'una senzillesa commovedora.

L'any 776 es produeix un fet prodigiós a la gran festa, l'origen del qual no ha estat desvelat a la història. Aquest any els sacerdots d'Olímpia anoten la victòria de Corebos a la cursa de l'estadi, únic concurs en el qual es competeix. Aquesta és la primera Olimpíada històrica de què es té notícia i de la qual arrenca el calendari dels Jocs de l'Antiguitat, per bé que a Olímpia hi degué haver competicions en èpoques properes al segle X a JC. La data sobrepassa la simple transcendència esportiva i repercuteix de manera decisiva en l'esdevenidor del poble hel·lè, el qual entre d'altres coses estrena a partir d'aquell moment un nou calendari que comença a mesurar els períodes de temps per grups de quatre anys o olimpíades. Pierre Louys, en un article publicat a la revista «L'auto» ho comenta així: «Mentre que els romans van considerar el seu primer any la fundació de Roma, els cristians el del naixement de Crist, els musulmans el

del naixement de l'islam i els revolucionaris el de la proclamació de la República, els grecs van començar a comptar a partir del dia en què els sacerdots d'Olimpia van fer gravar el nom de Corebos a les planxes de la glòria. Ja no saben quin any van conquerir Troia, ni quan van vèncer als atrides, ni en quin segle va viure Homer, però escriuen en marbre blanc i ens transmeten la victòria de Corebos sobre 192.27 metres. I és que els Jocs Olímpics eren per als grecs una solemnitat com nosaltres no podem trobar avui dia cap equivalent enlloc. L'essència de Lourdes i la Meca són els pelegrinatges religiosos; la de Bayreuth la música; la de Deauville l'esport mundial, l'exposició de París només és artística, d'atracció de forasters. Olímpia era tot això i molt més...»

Des del 776 a. C., amb una periodicitat quadriennal matemàtica, els grecs es reuneixen a Olímpia durant tot el llarg espai històric de 1.170 anys, fins al 394 de la nostra era, en què són suprimits els Jocs per un edicte de l'emperador hispano-romà Teodosi.

L'evolució de l'ideal olímpic a l'Antiguitat passa per una transició que va des de la mera demostració litúrgica a la següent fase ago-

nística o competitiva en la qual els concursants, imbuïts dels seus ideals religiosos, pretenen a més a més demostrar davant l'assemblea dels seus germans de raça ser el millor entre els primers. El vencedor olímpic als segles VI i V a. C. és l'encarnació viva d'un ideal ètic i físic. L'olímpionc conjuga la kalocagathia (*kalós*: bell; *agathós*: bo) i és admirat a tot Grècia amb una popularitat que arriba a la veneració. Els segles que precedeixen l'era cristiana les competicions d'Olimpia són ja només de transcendència purament esportiva, reduïda base idealista que amb l'impacte mercantilista i professional han de dur la institució a la fallida interna i la subsegüent desaparició.

Però mentre Olímpia va mantenir l'apogeu esportiu i cultural, fou, segons frase de Carl Diem, la gran Escola d'Esports del Mediterrani i la crida del seu pensament agonístic va endinsar-se profundament en les ciutats més populoses que s'emmirallaven en la vella mar de cultures mil·lenàries.

Amb la desaparició d'Olimpia com un gran centre espiritual del Món antic i fins i tot en la seva dimensió física o situació geogràfica, un dens silenci de segles es va apoderar d'a-

quell ideal de la competició en el qual l'atleta, ajuntant la doble condició física i espiritual, lluitava amb incansable entusiasme per aconseguir la victòria com un bé ideal i superior.

L'agonisme o competició esportiva en el qual la lluita contra l'adversari sotmesa a regles representa sempre la glòria del vencedor, però alhora la consideració i el respecte per al vençut, va ser una part més del ric llegat històric que Grècia va deixar a la nostra cultura occidental.

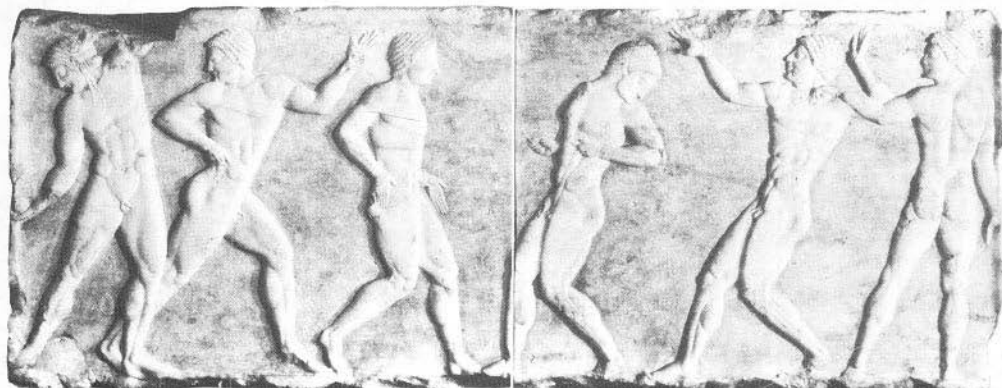
Amb el lent transcurs del temps, l'oblit d'Olimpia, de la seva essència i del seu significat, va portar de manera paral·lela el de la tècnica i modalitats esportives que donaven base al calendari agonístic de les Olimpíades. Els torneigs medievals de tipus cavalleresc on l'art de la competició rau primordialment en l'hàbil maneig de la llança, de la maça, de l'espasa, compaginat tot plegat amb l'habilitat en l'equitació, són ara els únics passatemps competitius no exempts de perill amb els quals es diverteix la nova societat i en els quals, per la rudesia del seu desenvolupament, a vegades perd la vida algun dels concursants, tal com va passar el 1559 amb el rei de França Enric II.

Però a les darreries del segle XVIII un conjunt de pedagogs i educadors han de preparar amb la divulgació dels seus ensenyaments basats en l'educació físico-esportiva de l'individu la restauració dels Jocs Olímpics. A Espanya és Francisco Amorós y Ondeano, marquès de Sotelo (1767-1848), el qui propugna la necessitat dels exercicis físics associats als nous es-

quemés pedagògics. A Alemanya, Ludwig Jahn (1778-1852) recomana els exercicis amb aparells, vida sana a l'aire lliure i exercicis gimnàstics de tensió i força. A Suècia, Per Henryk Ling (1776-1839) basa la seva metodologia en exercicis gimnàstics, rítmics, lents, naturals i còmodes.

Però qui més hauria d'influir, bé que indirectament, amb les seves idees en la restauració dels Jocs Olímpics, seria el pastor anglicà Thomas Arnold, el qual fa servir l'esport de competició com a element bàsic de sistema educador. Per a Arnold una associació esportiva és una societat a petita escala. Un equip de futbol, un exèrcit diminut. Hi ha caps, però no tirans ni dictadors, i l'autoritat del que mana queda sempre sotmesa als que la hi van confiar.

En aquest ambient internacional propici, sorgeix la figura del noble francès Pierre de Frey, baró de Coubertin (1863-1937), el qual, molt influït per la dimensió espiritual dels Jocs de l'antiga Olímpia, de la cavalleriesitat de les justes medievals i, al capdavant, pel sistema pedagògic anglès i el mètode educatiu implantat per Arnold, el 26 de novembre de 1892 proposa, en una reunió convocada a la Universitat de la Sorbona, la restauració dels Jocs Olímpics. Ningú no el va comprendre, però tothom va aplaudir la seva idea. En una altra reunió al mateix lloc, el 21 de juny de 1894, es vota per unanimitat la restauració dels Jocs Olímpics, es constitueix el Comitè Olímpic Internacional i es decideix la ciutat i la data en què s'havia de celebrar la primera

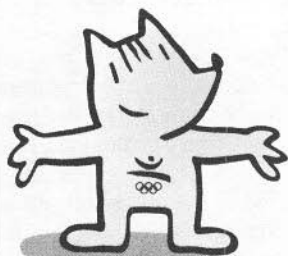
6 Olimpíada de l'època moderna: Atenes, i el 15 de març de 1896 la data d'inauguració.

Amb la primera Olimpíada moderna comença la trajectòria de la vella institució. Però el baró de Coubertin va arribar a la seva idea restauradora dels Jocs a través de la recerca incansable d'un mitjà que permetés una formació integral de l'individu i que alhora fos un vehicle poderós de comprensió i bona companyonia internacional, un aglutinant de la voluntat pacífica del jovent del món, una barrera potent contra la incomprensió i el tràgic fantasma de la guerra. Tota la variada gamma del ric pensament que posseïxen els seus escrits tracta de trobar en l'olimpisme modern la clau present i futura d'un món pacífic a través de les alegres conteses de l'esport; i conceptes com la «*religio athete*», «el respecte mutu», «la lluita en l'esport i en la vida», els beneficis psíquics de l'explotació muscular... etc., són conceptes programàtics solament esbossats pel baró i avui dia examinats meticulosament —a causa de la seva profunditat— pels filòsofs especialitzats més qualificats. Coubertin, bo i avançant-se al seu temps, escrivia el juliol de 1920 una definició de l'olimpisme que davant els esdeveniments recents podria estar datada a la nostra dècada. «L'olimpisme —deia el 1920— és una gran maquinària silenciosa, les rodes de la qual no grinyolen, però no s'aturen mai, a pesar dels grapats de sorra que alguns li llencen amb tanta perversitat com falta d'èxit, per tractar d'impedir-ne el funcionament. Quan arriba el moment en què el Comitè Internacional ha de prendre una decisió, ho fa sense preocupar-se de res més que no sigui el bé de la Institució, el destí de la qual li ha estat confiat, i després els esdeveniments li donen la raó, quan es veu

que el camí que ell havia cercat era precisament el més bo. D'aquesta manera s'han franquejat les diferents etapes de la restauració olímpica, i el món modern ha estat invitat a solemnitats cada quatre anys que evocaven cada vegada més l'antic ideal hel·lènic. Les Arts, les Lletres, un cerimonial grandios, el contacte de la religió, les crides cada vegada més ardents al noble esperit cavalleresc —base de tota activitat esportiva duradora i pura— i, finalment, les manifestacions pedagògiques destinades a posar en relleu, d'una manera sempre creixent, el paper educatiu tan important que pot tenir l'exercici físic intens. Aquest és el programa que s'ha realitzat; aquests són els cims que l'olimpisme ha escalat des de la seva resurrecció.»

Avui dia la força de l'olimpisme ha assolit el rang d'un primer ordre dintre dels grans corrents sociològics i culturals del nostre atribolat segle XX. Després d'haver passat per les dues terribles proves de les guerres mundials, així com l'impacte assassí de la lacra del terrorisme o els absurds però greus maneigs dels boicots internacionals, l'olimpisme amb la seva crida quadriennal a un jovent del món sense cap tipus de barrera, continua acaparant el primer rang dintre el pòdium mundial. ¿És que hi ha cap altre corrent sociològic de caràcter cultural, polític, econòmic, artístic, religiós o científic que d'una manera precisa aplegui en un lloc concret del planeta, en una data jndicada, un mosaic tan variat d'idees, races, llengües, religions i tendències polítiques o econòmiques com les que cada quatre anys reuneix la convocatòria dels Jocs Olímpics? Esperem i desitgem que l'olimpisme i els seus principis segueixin de manera ferma el camí del seu destí històric pel bé de la humanitat.

CoBi

© 1988 COBBI, S.A. All rights reserved. TM

L'ENFOCAMENT DELS JOCS OLÍMPICS DES DE L'ÀMBIT ESCOLAR I DE L'INFANT. APORTACIONS I PERILLS

7

Marta Carranza

Pròleg

En un moment en el qual la conjuntura socio-política de Barcelona es troba posseïda per un gran esdeveniment de caire internacional, l'organització d'uns Jocs Olímpics, fet que tindrà un índex d'incidència mundial molt superior a cap altre succés contemporani, ens veiem obligats a abordar aquest tema d'actualitat des de l'àmbit escolar.

És obvi que l'escola no pot quedar-se al marge d'aquest fet, sinó que cal donar al tema de l'olimpisme, en tota la seva amplitud i riquesa, un enfocament pedagògic i adequat per a un nombre important d'espectadors incondicionals de tot el procés que ens conduirà a viure una quinzena de jornades històriques per a la nostra ciutat. L'aprofitament educatiu de tot el que es vagi coent, així com dels resultats finals, pot ser un dels objectius més clars per a tots els que ens trobem implicats en el món escolar.

Haurem d'analitzar a l'escola els valors positius de l'esport competitiu i de l'olimpisme, així com tots aquells aspectes negatius, que també existeixen, com per exemple la mitificació dels atletes de l'élite tramesa pels mit-

jans de comunicació, o la problemàtica creixent del *dopping* i les seves conseqüències.

La raó d'aquest article se centra en la creença que cal aprofitar aquest moment ir-repetible en la història de la nostra ciutat per revaloritzar l'activitat física i l'esport dintre de l'escola, per convèncer-nos tots plegats que l'educació física és un mitjà per educar tan vàlid com qualsevol altre i que cal treballar-la correctament per afavorir un desenvolupament equilibrat, i no per fer créixer l'adoració pels atletes perfectes o per crear futurs espectadors «perfectes»: consumistes i violents.

Aspectes positius i negatius de l'impacte dels jocs a l'escola

Entrant en una anàlisi més acurada de l'acollida, el tractament i la repercussió que han de tenir els Jocs Olímpics a l'escola, arribarem a estructurar un esquema on quedin reflectits els diferents valors que poden sorgir de la vivència d'uns Jocs Olímpics.

Respecte a l'acollida, ha de ser unànime i optimitzadora, ja que es tracta d'un fet davant del qual no podem aclucar els ulls i ignorar-

8 lo, perquè amb aquesta actitud sí que ens arisquem a un impacte negatiu i alhora malbaratem una font inestroncable de possibles situacions òptimes per afavorir aprenentatges i despertar interessos.

El tractament no pot ser superficial, sinó que cal intentar arribar al més lluny possible en cada un dels molts temes que ens pot suggerir la dinàmica d'uns Jocs Olímpics. És importantíssim, però, tenir molt present la necessitat d'abordar-los de manera crítica i constructiva, aprofitant les possibilitats de discussió i d'anàlisi que generen.

Sobretot, aquest punt haurà de ser objecte

Discòbol de Salvador Dalí.

d'atenció especial en tractar els temes titllats de «perillosos» dintre de l'enfocament actual de l'esport d'élite.

La repercussió que esperem tots que tinguin els Jocs a l'escola, si l'esforç durant aquests quatre anys és conjunt i es pensa en aquest nucli importantíssim de ciutadans, serà, sens dubte, molt positiva.

La fita pot col·locar-se molt amunt: donar el seu paper a l'educació física escolar, millorar considerablement els equipaments esportius de les escoles, oferir possibilitats de pràctica corporal extraescolar per a tots els interessos —la iniciació esportiva polivalent, la canalització cap a l'esport competitiu...— i podríem continuar amb la llista, ja que s'ha de reconèixer que la situació de partida, totalment precària, ha estat molt avantatjosa per a poder somiar millores.

No cal, però, aprofundir en tots aquests aspectes de millora, ja que alguns s'estan, ja, fent realitat, sinó reflexionar sobre com aconseguir que no existeixi una repercussió negativa a l'escola en centrar l'atenció de la nostra ciutat durant quatre anys a aconseguir celebrar unes competicions esportives que duren quinze dies i que cada vegada potencien més la dedicació desmesurada, l'afany del triomf i l'explotació de l'èxit.

La clau, per una banda, la tenen els mateixos organitzadors en poder potenciar, tal com s'està fent, altres versions de l'esdeveniment olímpic, com per exemple l'Olimpiada Cultural.

Però per l'altra també recau sobre els educadors una tasca tan difícil com aquesta. La seva actitud davant dels fets serà determinant.

Es tracta de prendre la iniciativa i provocar la discussió i l'anàlisi, de proporcionar eines suficients als alumnes perquè puguin extreure la gran quantitat de valors positius que poden aportar-nos aquests Jocs Olímpics a Barcelona.

A tall d'exemple pot veure's en l'esquemata-1, una reflexió —sens dubte molt ampliable— sobre els aspectes positius i negatius o perillosos, classificats —de manera genèrica— des de tres punts de vista:

- l'històric i social
- el polític i econòmic
- el psicològic

Cada un d'aquests enfocaments incidirà sobre la vivència dels Jocs que, globalment, tindrà l'infant. Caldrà actuar sistemàticament per aconseguir que en tractar els aspectes perillosos puguin fins i tot resultar educatius, i

per explotar al màxim tots els aspectes positius.

Alguns suggeriments i recursos per començar a actuar serà allò que ocuparà la darrera part d'aquest article.

ASPECTES POSITIVS

ASPECTES PERILLOSOS

PROCÉS HISTÒRIC I SOCIAL

- Arrels dels Jocs. Mòbils inicials de l'olimpisme contemporani.
- Manteniment de molts d'aquests principis.
- L'elitisme accentuat al llarg dels anys.
- Els primers boicots.

IMPLICACIONS POLÍTIQUES I ECONÒMIQUES

- Impuls econòmic i cultural de les ciutats seus dels Jocs.
- L'aventura cap al repte de l'organització d'uns Jocs.
- La unitat política per a una fita comuna a la ciutat organitzadora.
- La convivència entre atletes de diferents països. La participació internacional en un acte amb fites esportives.
- La proliferació dels boicots. La contradicció intrínseca d'aquest fet amb la filosofia olímpica.
- Els interessos econòmics que envolten el triomf. L'explotació del campió.
- La tecnocratització dels Jocs.
- El negoci publicitari que envolta l'atleta.
- ...

IMPLICACIONS PSICOLÒGIQUES

- La convivència i la competitivitat esportiva com a pilars d'un acte internacional.
- La participació per sobre del triomf o la derrota. L'enteresa del perdedor.
- La perfecció de la *performance* de l'atleta. Acceptació de la pròpia *performance*.
- L'atleta perfecte-l'home incomplet (decebut).
- El rendiment màxim i els límits de l'atleta.
- El futur de l'atleta d'élite. La seva projecció a la societat. La caiguda des dels pòdiums.

PROPOSTES D'ENFOCAMENT DEL TEMA DELS JOCS OLÍMPICS DINS EL MÓN DELS INFANTS

Enfocament de l'escola. Proposta d'una metodologia de treball interdisciplinari

És evident que les possibles maneres de treballar aquest tema des de l'escola són varia-

díssimes. Per aquesta raó cal entendre la proposta que es fa com una més o com a suggeriment, i ni de bon tros com una forma tanca i rígida per treballar.

A més, a molts centres escolars ja s'estan realitzant experiències al voltant del tema dels Jocs Olímpics, i una de les fites d'aquesta exposició és engrescar a difondre al màxim tots els treballs que s'estiguin realitzant per tal

Objectius específics inicials

ÀREA DE SOCIALS

1. *Introduir l'activitat física a partir de la història de la humanitat.*

L'activitat física des de la prehistòria a l'edat contemporània.

2. *Estudiar i comparar la repercussió social de l'esport i l'activitat física al llarg del temps.*

- L'esport com a ocupació de l'oci.
- El "boom" de l'esport esportiu.
- La degradació del fet esportiu a conseqüència de la competitivitat mal entesa, el "dopping".

MATEMÀTICA

1. *Treballar les mesures.*

- Analitzar i comparar els sistemes de mesures de cada esport: mètric, temporal, puntuacions subjectives, punts i peses.
- Analitzar i comparar els diferents tipus de mesurament per punts: voleibol, tennis taula, golf, futbol...
- Estudiar àrees i perímetres dels diferents camps de joc.

2. *Introduir l'anàlisi estadística i l'elaboració de gràfiques.*

ÀREA DE NATURALS

1. *Estudiar anatòmicament i fisiològica el cos humà.*

• Conèixer descriptivament les parts del cos: sistema locomotor, òrgans i funcions.

• Estudiar els canvis fisiològics —adaptació a l'esforç, variacions en els diferents sistemes, ...—

• Conèixer les qualitats físiques bàsiques: resistència, força, flexibilitat, velocitat.

2. *Estudiar els canvis fisiològics deguts al "dopping".*

...

EDUCACIÓ PLÀSTICA

1. *Treballar totes les aportacions que puguin sorgir de l'olimpiada cultural.*

• Fer-la viure en totes les seves dimensions: arquitectònica, escultòrica i pictòrica.

2. *Introduir les manifestacions artístiques sobre l'activitat física i els esports al llarg de la història.*

3. *Aplicar el llenguatge de les imatges.*

ÀREA DE LLENGUATGE

1. *Analitzar el llenguatge específic esportiu.*

• Estudiar el llenguatge dels diaris esportius.

• Simbologia del llenguatge esportiu.

2. *Utilitzar la llengua com a instrument per:*

• Elaborar treballs monogràfics.

• Redactar articles esportius.

...

EDUCACIÓ FÍSICA

1. *Treball de les qualitats físiques bàsiques.*

• Desenvolupar-les correctament.

• Determinar les que intervenen en cada un dels esports olímpics.

2. *Analitzar les diferències i similituds entre un joc i un esport.*

• Treballar pràcticament els aspectes diferenciadors entre un esport col·lectiu i un individual.

• Arribar a elaborar classificacions dels esports.

3. *Intentar fer possible la coneixença i la pràctica del major nombre d'esports olímpics.*

d'ampliar les proposicions i d'impulsar els professionals de l'educació a endinsar-se en aquest tema.

El suggeriment que es fa¹ se situa al cicle superior d'EGB, però pot ser ampliable als cursos immediats amb la modificació dels graus de complexitat dels temes o amb la supressió d'alguns.

L'objectiu que es persegueix és treballar d'una manera interdisciplinària el tema central de l'activitat física, l'esport i l'olimpisme.

Per a l'exposició, primerament s'enumeraran els diferents continguts a tractar en cada una de les àrees curriculars que es va pensar que podrien tenir una implicació més compromesa amb el tema i paral·lelament es proposaran activitats adients.

El fet de temporalitzar i donar forma al que queda reflectit forma part del treball d'aplicació contextualitzada, és per això que no s'ha volgut tancar a les limitacions d'una realitat concreta en la qual es va aplicar.

Activitats que es proposen, on es treballen les diferents àrees esmentades

En aquest apartat s'intenta donar un ventall d'idees o de recursos que existeixen a la nostra ciutat, per tal de facilitar el treball dels objectius exposats anteriorment.

1. Jornada o setmana de l'activitat física i l'olimpisme

Molts centres escolars de Barcelona han celebrat en els darrers dos anys algun «dimecres esportiu»² o jornada dedicada a l'activitat física o fins i tot una setmana esportiva o olímpica.

L'organització d'un fet com aquest, òbviament comptant amb la col·laboració de tota l'escola i implicant els alumnes de manera activa i participativa, pot aglutinar gran nombre dels aspectes a treballar interdisciplinàriament.

La sensibilització envers la importància de l'educació física de tots els membres de l'es-

cola és imprescindible per a poder avançar positivament en el tema de l'olimpisme.³

Seria convenient que en aquest marge de quatre anys que ens separen de la celebració dels Jocs, tots els centres docents de la nostra ciutat haguessin viscut de prop l'organització d'uns «petits jocs», juntament amb un treball de debat i de confluència d'aspectes de diferents àrees.

2. Visita a les diferents seus dels propers Jocs

És lògic que vivint a la mateixa ciutat on s'estan donant uns canvis urbanístics substancials, aquests puguin ser observats directament i analitzades les seves repercussions positives com a ciutadans.

3. A l'article de CARRANZA i FLAQUÉ, aparegut el juny de 1987 a la revista «Cuadernos de Pedagogía», pot veure's un exemple d'aquest tipus de jornada de què es parla.

1. Extreta d'un treball realitzat i no publicat per BARJAU, M., CARRANZA, M. i FLAQUÉ, L. a l'escola municipal Pau Vila el curs 1985/86.

2. Impulsats des de la Campanya Municipal «A l'escola més esport que mai», des de l'any 1986.

Es proposa una visita a cada una de les àrees olímpiques,⁴ i una anàlisi urbanística, cultural i arquitectònica, a més d'esportiva.

3. Simulacres d'esdeveniments esportius

Es proposa realitzar simulacres d'alguns dels esports que més càrrega social tenen, representant cadascun dels papers dels diferents protagonistes de la globalitat del fet: comentaristes, entrevistadors, cronistes, espectadors, jugadors, àrbitres, entrenadors...

La vivència d'una experiència com aquesta pot facilitar la comprensió i desmitificació dels diferents personatges, així com el progrés tècnic i instrumental en les diferents eines que s'utilitzaran. Poden tractar-se temes com la violència, la dificultat de l'arbitratge, el llenguatge dels comentaristes, etc.

4. Exposicions periòdiques que tinguin com a eix els diferents treballs realitzats al voltant de l'olimpisme

L'exposició és un recurs que ajuda a treballar la presentació plàstica d'uns treballs i la seva síntesi per tal de fer-los intel·ligibles a un cercle determinat de públic.

Per aquesta raó, i per valorar la gran riquesa del tema a fi de poder realitzar treballs que facin possibles aquestes exposicions, es planteja la possibilitat de realitzar algun tipus d'exposició anual —fins el 1992— que aglutini el conjunt de treballs fets per diferents grups en un període determinat de temps —un any, per exemple.

Aquestes exposicions poden fer-se per escola o per un grup d'escoles properes o fins i tot entre centres de diferents nivells propers. La concreció de com i qui exposarà dependrà de cada cas particular.

Enfocament des de l'organització dels Jocs. Adaptacions per als infants

L'organització d'uns Jocs Olímpics és una empresa molt complexa i extremadament com-

promesa donada la millora progressiva en cadascuna de les anteriors celebracions, fet que sens dubte eleva el grau d'exigència dels mateixos organitzadors a l'hora d'embarcar-se en la recta final d'aquest esdeveniment històric per a la nostra ciutat.

No hi ha cap dubte que seran contemplats els més íntims detalls de tot l'entramat dels diferents temes que es posen en joc, però així i tot qualsevol suggeriment o proposta que arribi des dels diferents camps professionals implicats ha de poder ser positiva i en conjunt enriquidora.

Així doncs, en el tema que ens ocupa en aquest article és justificable l'exposició d'algunes idees que afavoreixin la vivència positiva per part dels infants, no sols dels quinze dies de Jocs, sinó de tot el període preparatori, donant per suposat que existeixen ja moltes idees a desenvolupar en aquesta línia.

Els suggeriments d'aquest apartat seran formulats a tall d'enunciat amb algun tipus d'explicació, perquè es creu que la complexitat de tot el context en què es podrien tirar endavant és prou elevada per a condicionar totalment la forma i l'especificació de cada proposta.

1. Sessions informatives especials per a nens.

És evident que els nens que convisquin amb els Jocs Olímpics, en la seva gran majoria seguiran les sessions informatives dels esdeveniments quotidians.

¿Són realment intel·ligibles i adequades les informacions que van dirigides a un públic adult per a aquest sector infantil de població?

¿No es creen llacunes de coneixement fàcilment evitables amb una informació adaptada a les necessitats dels receptors?

Aquestes qüestions empenyen a la reflexió quant a la possibilitat de crear un petit espai informatiu diari dels Jocs —en el període de competició—, el qual vagi dirigit a un públic un xic oblidat en aquest aspecte.

2. Elaboració de material didàctic.

Amb aquesta proposta no es pretén que des de l'organització dels Jocs s'hagin de crear ni llibres de text ni fitxes de treball, sinó que aprofitant l'experiència global i la confluència d'un gran nombre de tècnics prestigiosos en diferents àmbits, existeixi una repercussió real

4. La campanya municipal «A l'escola més esport que mai» va endegar unes visites cultural-esportives gratuïtes a l'àrea olímpica de Montjuïc. Actualment es continua oferint aquest servei des de l'Àrea d'Esports de l'Ajuntament de Barcelona.

a les nostres escoles amb propostes de treball o facilitació de documentació adient per al treball dels diferents aspectes enumerats en el capítol anterior.

Les àrees des de les quals més fàcilment podrien aportar-se elements —en forma de jocs didàctics o de síntesis adaptades dels processos o d'informació tècnica...— serien:

- Diferents fases del procés organitzatiu.
- Creixement de l'entitat organitzadora.
- Finançament. Patrocinadors.
- Elements organitzatius de cada esport.
- Esdeveniments paral·lels als Jocs.

Recursos i bibliografia

Els recursos que podem recollir resumidament en aquest article queden àmpliament reflectits en el núm. 14 de la col·lecció B.C. dedicat als Jocs Olímpics.⁵

És necessari fer també esment de les diferents exposicions que s'han fet i es faran a la nostra ciutat com a cites obligades per a qualsevol reflexió o treball envers els Jocs Olímpics des de l'escola. És destacable l'elevat nombre d'escoles que ha aprofitat aquestes exposicions, a causa sens dubte de l'esforç realitzat per tal d'oferir un enfocament didàctic adequat a les diferents edats.

Dintre de la bibliografia recomanada es poden destacar els següents títols:

BURRIEL, CARRANZA I FLAQUÉ, *Cleòstenes de Samos. Els Jocs Olímpics*. Ed. Graó, Barcelona 1986 (Col. BC).

COOTE, J., *El libro de las Olimpiadas*, Jaime Libros, Barcelona 1976.

LE FLOCHMOAN, J., *La gènesis de los deportes*, Ed. Labor, Barcelona 1969.

MERCÈ VARELA, A., *De Olimpia a Munich*, Ed. Planeta, Barcelona 1972.

MOLAS, J., *Passió i Mite de l'esport*, Ed. Diputació de Barcelona, 1986.

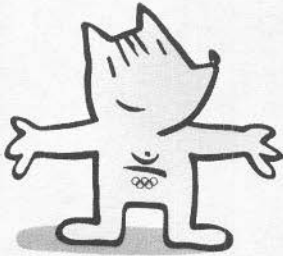
Gran fichero de los deportes, Ed. Sarpe, Madrid 1983.

Los Juegos Olímpicos. Fascicles del dominical de «La Vanguardia».

Los Juegos Olímpicos. Fascicles del dominical d'«El Periódico».

5. Referència que es troba a la bibliografia recomanada.

CoBi

© 1988 COOB 92, S.A. All rights reserved. TM

ELS JOCS OLÍMPICS A BARCELONA: UNA BONA OPORTUNITAT PER A L'EDUCACIÓ FÍSICA I L'ESPORT A L'ESCOLA

Jordi Vallverdú

La concessió de l'organització dels JJ.OO. de 1992 a la ciutat de Barcelona el mes d'octubre de 1986 va constituir una alegria i alhora un repte per als diferents sectors de la societat directament implicats en la preparació d'aquest important esdeveniment.

Sens dubte l'organització d'uns JJ.OO. va més enllà d'una simple competició esportiva i esdevé un fet social amb vastes ramificacions en el si de la societat.

Però uns JJ.OO. són també una oportunitat única en la història d'un país perquè s'aprofiti l'avinentsa i es produeixi en el camp esportiu una dinamització que permeti uns canvis qualitius més profunds que els canvis quantitius esdevinguts els darrers anys.

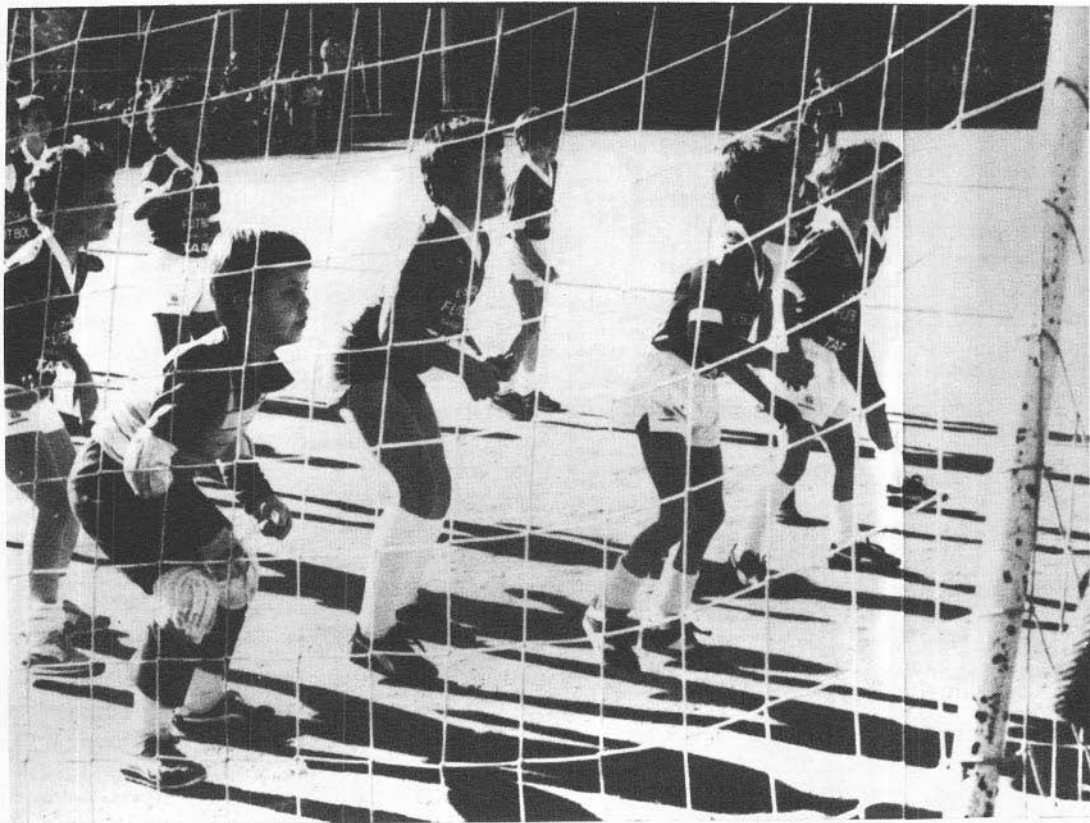
Dins el camp de l'esport, és cabdal destacar la importància que ha de tenir per a un desenvolupament complet i harmònic de la persona, l'educació física i l'activitat esportiva realitzada a l'edat escolar. Aquesta ha d'ésser la base d'una piràmide a la cúspide de la qual hi ha un bon nombre d'esportistes d'alt nivell. Una base que compregui milers i milers de simples practicants de l'esport, des de la iniciació al lleure fins a la competició.

L'educació física escolar i la legislació esportiva

La dinamització que ha sofert l'esport a Espanya i a Catalunya aquests darrers anys des d'aquell 17 d'octubre de 1986 a Lausanne ha estat important i ha afectat les lleis que fins ara regulaven l'esport al nostre país. L'aprovació de la Llei de l'esport de Catalunya a l'abril de 1988 i la presentació del document «*Aspectos básicos, criterios y contenidos para la elaboración de una nueva legislación deportiva*», publicat pel Consejo Superior de Deportes el mes de juny de 1988, modificarà el marc legislatiu de l'esport al nostre país i per tant també el de l'educació física a l'escola.

Els antecedents immediats d'aquesta nova situació cal buscar-los en el desenvolupament de les competències contingudes en l'Estatut d'Autonomia de Catalunya per una banda i per l'altra en els canvis impulsats a l'esport espanyol els darrers anys i en especial després de la concessió dels JJ.OO.

Dins l'Espanya democràtica, la primera referència legislativa esportiva escolar la trobem a la *Ley General de la Cultura física y del*

deporte del 31 de març de 1980. Aquesta Llei destacava a la seva exposició de motius i als articles 2n. i 6è. els següents elements:

L'educació física al servei del ple desenvolupament de la persona.

La competència de les institucions públiques en el foment de l'educació física.

L'educació física com a part integrant del sistema educatiu.

L'obligatorietat d'impartir l'educació física als diferents nivells educatius: Pre-escolar, EGB, BUP, FP i EE.

Sens dubte aquests elements eren una base important per a desenvolupar la generalització de l'educació física a l'escola, però mancava la concreció de com es portaria a la pràctica.

Ens preguntaven coses com:

Qui impartiria l'educació física a l'escola?

Quina formació tindrien els que ho fessin?

Quins mestres llicenciats de l'INEF?

Quantes hores setmanals obligatòries correspondrien a cada nivell?

Amb quines instal·lacions es podria comptar?

I no hi havia resposta o en tot cas era molt ambigua.

La situació a Catalunya

A partir de 1980, la majoria d'Estatuts d'Autonomia incloïen l'esport com a competència exclusiva i així es veu a l'article 9è de l'Estatut de Catalunya. No passa el mateix amb les competències educatives, ja que tan sols algunes autonomies en tenen competència plena. Així, doncs, l'educació física a l'escola, que havia de formar part del sistema educatiu però també es contemplava a la Llei de l'Esport, resta durant anys en un estat d'indefiniició per part de qui havia d'impulsar-ne la generalització i possibilitar l'obligatorietat que marcava la llei.

D'altra banda, en aquests darrers anys l'es-

16 port adquireix més importància com a fenomen social i l'educació física té un paper rellevant en el desenvolupant hàrmonic del nen. Tot això fa que des de les mateixes escoles es vegi la necessitat de no oblidar aquest vessant educatiu. El buit deixat pel Ministeri d'Educació i els governs autonòmics és omplert en part per mestres amb coneixements esportius, o per estudiants de l'INEF pagats per les Associacions de pares o per la iniciativa d'alguns ajuntaments, la qual va des de personal més o menys especialitzat fins a material o instal·lacions, o tot plegat alhora.

És un pas endavant absolutament voluntarista que bo i fent de la necessitat virtut va cobrint la inexistència d'un pla sistemàtic des-

tinat a dotar de professorat i instal·lacions adients, així com de continguts pedagògicament correctes, les escoles del nostre país.

Per pal·liar aquesta situació deficitària, i arran de la concessió del JJ.OO. a Barcelona, s'intenta tot tipus de mesures urgents, les unes a termini mitjà i a llarg les altres.

La implantació de l'Estat de les Autonomies demana a la vegada una revisió de la ja esmentada *Ley General de la Cultura Física y del Deporte* de 1980, poc adequada a la nova situació, i també el desenvolupament de les competències exclusives en el camp de l'esport contingudes en l'article 9è. de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Així, doncs, l'abril de 1988 és aprovada a l'última sessió de la legislativa 1984-88 la *Llei de l'Esport de Catalunya*, que és bàsicament un compendi de totes les disposicions que sobre l'esport havia anant fent la Generalitat de Catalunya des de 1980.

A l'apartat de l'educació física i l'activitat esportiva escolar, hi trobem els següents elements (exposició de motius, article 3, articles 40-41 i 42):

L'esport forma o ha de formar part de l'activitat de l'home des de l'escola i és un element educatiu.

Integrar l'educació i l'activitat físiques i esportives al sistema educatiu general, en tots els seus nivells i àmbits i també a l'educació especial.

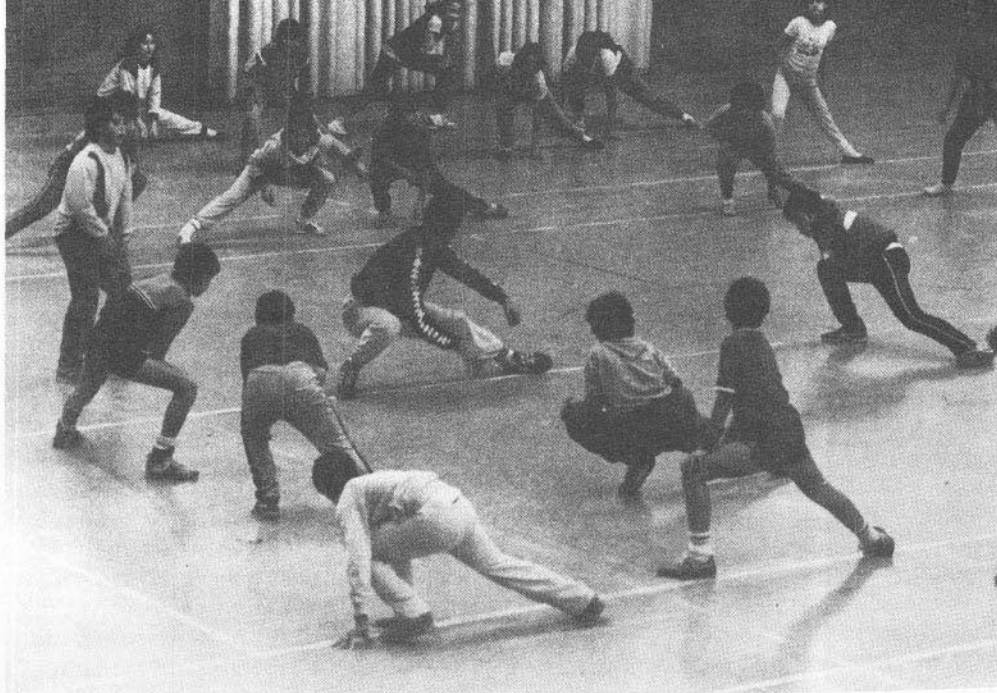
L'ensenyament i la pràctica de les activitats físico-esportives té caràcter obligatori a tots els nivells d'ensenyament i en tots els centres docents públics i privats.

El professorat que imparteixi l'ensenyament de les activitats físiques i esportives en els centres docents ha de posseir la titulació adequada.

Pertoca a l'administració esportiva i educativa de la Generalitat vetllar perquè l'ensenyament físic i esportiu als centres escolars tendeixi a una veritable educació integral de la persona.

La revisió de la legislació estatal

En el document fet públic pel Consejo Superior de Deportes de juny de 1988 titulat *As-*

pectos básicos, criterios y contenidos para la elaboración de una nueva legislación deportiva, amb la intenció d'obrir un ampli debat entre els diferents agents del món de l'esport a escala estatal, hi trobem alguns elements nous i interessants al costat d'altres ja recollits a l'anterior legislació estatal o a la nova legislació autonòmica:

1. L'educació física i la pràctica esportiva són part integrant de la programació educativa, obligatòria a tots els nivells excepte la Universitat.

2. La responsabilitat de l'educació física és de les institucions educatives.

3. Els centres educatius han de tenir les instal·lacions esportives necessàries per a l'educació física i la pràctica esportiva i possibilitar la utilització polivalent per a la resta de ciutadans.

4. El Ministeri d'Educació i les CCAA establiran les plantilles de personal especialitzat per a la impartició de l'educació física a l'ensenyament.

5. La construcció de nous centres escolars i el remodelatge dels existents tindrà en compte la necessitat d'instal·lacions esportives per a la pràctica de l'educació física.

6. S'estableixen les següents titulacions en el camp de l'educació física i l'esport:

Llicenciat i diplomad de INEF.

Tècnic esportiu especialitzat, amb dos nivells equivalents a la FP de 1r. i 2n. grau. Titulacions específiques, dins la FP en l'àmbit del manteniment, seguretat, higiene i conservació d'instal·lacions esportives.

7. Dins el desenvolupament curricular de les Escoles Universitàries de Formació del Professorat d'EGB es crearà per part del Ministeri d'Educació y Ciència l'especialitat d'Educació Física i Esportiva.

8. Integració dels INEF a la Universitat en el termini més breu possible. Aquest document en els darrers mesos ha estat àmpliament debatut pels diferents sectors institucionals i de la societat civil implicats en el camp de l'esport. Amb la incorporació d'elements d'aquesta discussió ha de convertir-se en la proposta d'una nova llei de l'esport a nivell d'estat que es preveu presentar al Parlament dins el primer trimestre d'aquest any 1989.

Veiem, doncs, que sota l'impuls donat a l'esport des de la concessió dels JJ.OO. de 1992

18 han aparegut noves lleis a Catalunya i a Espanya que amplien i consoliden la importància de l'educació física, tant des del punt de vista esportiu com de l'educatiu. Però cal veure sobre quina base s'haurà de treballar perquè els principis continguts en aquestes lleis siguin una realitat a la pràctica.

Centrant-nos en el cas de Catalunya, veiem que l'obligatorietat de l'educació física als diferents nivells de l'ensenyament és regulat per diferents ordres i resolucions de la Generalitat. Així veiem que per ordre de 11/5/81 es garanteix l'obligatorietat de l'educació física al cicle inicial de l'EGB (cinc hores per al total de l'àrea d'expressió i educació artística amb aproximadament dues hores per a l'expressió corporal).

L'ordre de 16/8/82 garanteix l'obligatorietat de l'educació física al cicle mitjà de l'EGB tres hores i mitja per al total de l'àrea d'educació plàstica, musical i física amb aproximadament dues hores per a l'educació física.

I, finalment, la resolució de 25/7/88 inclou l'obligatorietat de dues hores setmanals per a l'educació física i esports dins la segona etapa d'EGB.

Respecte al BUP i el COU, es regulen l'obligatorietat de dues hores setmanals i a la FP d'una hora obligatòria setmanal en els diferents plans d'estudis i horaris publicats per la Generalitat de Catalunya (ordre 26/6/88 sobre regulació horari setmanal del batxillerat i altres ordres i resolucions de la Generalitat de Catalunya). Veiem que està garantit el temps dedicat a l'educació física i a la pràctica esportiva, però un altre tema és en quines condicions aquesta pràctica es porta a terme.

En primer lloc, és necessària, per a garantir la qualitat de l'ensenyament de l'educació física, l'existència d'un professorat adient. El camí correcte sembla que seria el que apunta el document preparatori de la futura llei de l'esport de l'estat presentat pel CSD quan parla de la creació de l'especialitat d'educació física i esportiva a les escoles de formació del professorat d'EGB, cosa que permetria dintre d'alguns anys el sorgiment d'un nombre important de professors amb els coneixements pedagògics adequats per a l'ensenyament de l'educació física. Mentrestant, seria important l'establiment de plantilles de professorat d'educació física als centres de l'EGB, BUP i FP

amb les dotacions econòmiques corresponents. Paral·lelament, haurien de generalitzar-se els cursos d'especialització en educació física del professorat d'EGB a fi de cobrir el temps necessari perquè surtin les primeres promocions de professors amb l'especialitat d'educació física i esportiva.

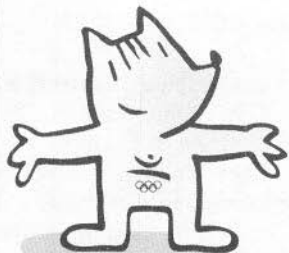
D'altra banda, s'hauria de garantir la idoneïtat de les instal·lacions esportives dels centres escolars per a l'educació física i la pràctica esportiva. En aquest camp caldria actuar en dos direccions: en primer lloc dotar d'instal·lacions esportives que reuneixin les condicions necessàries tots els centres de nova construcció, i en segon lloc engegar un pla plurianual que permetés el remodelatge i adequació de les instal·lacions avui existents, moltes de les quals no reuneixen les condicions mínimes exigibles per a l'ensenyament de l'educació física i per a la pràctica esportiva. Aquest pla realitzat de comú acord entre Generalitat i Ajuntament podria incloure acords per a la utilització d'instal·lacions de l'Ajuntament en aquells casos que sigui impossible de remodelar i adequar les de determinats centres escolars, i a la vegada obrir les instal·lacions esportives dels centres escolars en hores no lectives a la resta de la població.

Aquestes actuacions, conjuntament amb una revisió acurada dels plans d'estudi actuals, en els quals es doni a l'educació física i la pràctica esportiva els continguts, els horaris i el tractament adequats, és l'oportunitat que tenim en aquests anys en què fins a 1992 l'esport estarà a primera línia de la nostra societat. Això ens ha de permetre aconseguir la implantació en el món escolar d'hàbits esportius permanents que es puguin canalitzar després cap als diferents àmbits de l'esport: el lleure, la competició i l'alt rendiment, a la vegada que potenciïn un desenvolupament harmònic dels nostres escolars.

Aquest esforç ha de ser fet per tothom alhora: pares, mestres, alumnes i institucions, si no és així, ens passarà de llarg l'última oportunitat de situar l'educació física i l'esport a l'escola en el lloc que li pertoca en una societat avançada.

Hem d'aprofitar l'avinentesa dels JJ.OO. per resoldre de manera permanent i no conjuntural la integració de l'educació física en el sistema educatiu al nostre país.

CoBi

INDICÈNCIA DELS JOCS 19 OLÍMPICS EN LA SOCIETAT. ASPECTES ECONÒMICS I CULTURALS

Mercedes Luz González

El Comitè Organitzador Olímpic Barcelona '92 preveu que en els JJ.OO. de 1992 hi participaran uns 15.000 atletes i que la seva celebració provocarà que visitin la ciutat unes 40.000 persones vinculades al món de l'esport i l'olimpisme —col·lectiu que es denomina «família olímpica»—, uns 13.000 periodistes de tot el món i uns 300.000 turistes.

Per organitzar els jocs i preparar aquestes instàncies, el COOB disposa d'un pressupost de 106.000 milions de pessetes —en unitats constants de 1985— i haurà de desenvolupar 315 projectes, que comprenen des del condicionament d'un Centre Internacional de Premsa i una Vila olímpica per als atletes fins a la prestació de serveis religiosos als esportistes de totes les creences.

La quantia del pressupost —que després de la revisió que està experimentant actualment se situarà en uns 130.000 milions de pessetes— o el nombre de projectes que haurà de desplegar, tot i ser importants, són insuficients per explicar la causa de l'expectativa generada per la celebració dels JJ.OO. de Barcelona.

Els barcelonins tenen la sensació que alguna cosa important s'esdevindrà a la seva ciutat, que aquesta es transformarà com a con-

seqüència dels jocs, tot i que la seva majoria ignora com han de ser organitzats i el seu impacte real.

Aquesta sensació, en algunes ocasions d'hedonistes visionaris, podria justificar-se si es té en compte que Barcelona va reclamar per primera vegada organitzar uns JJ.OO. el 1920; que el Comitè Olímpic Espanyol (COE) es va constituir a la ciutat de Barcelona; o que el 26% dels ciutadans dedica el seu temps lliure a assistir a espectacles esportius.

Tanmateix, si fos aquesta causa, la celebració a Barcelona d'algunes fases de la Copa del Món de Futbol el 1982 hauria d'haver provocat la mateixa sensació i no va ser així.

Més de 100.000 persones —en la seva majoria catalans— es van inscriure, abans que Barcelona obtingués la nominació olímpica, el 17 d'octubre de 1986, per prestar els seus serveis com a voluntaris olímpics, tot i desconèixer pràcticament quins serien els treballs que haurien de dur a terme.

Els barcelonins, doncs, tenen la sensació que està passant alguna cosa, que s'està movent alguna cosa, que s'estan fent obres arreu o, com diuen ja els taxistes de la ciutat, «estan fent forats a totes les cantonades».

I és que els Jocs, com s'ha repetit a bas-

Empresa (Concepto)	Millones de pesetas
NBC (Venta de derechos TV para EEUU)	46.000
Network 7 (Derechos TV para Australia)	3.800
IBM (Patrocinio informático)	5.712
Banesto (Patrocinio financiero)	5.000
Seat (Patrocinio voluntarios y Parque Móvil)	6.000
Telefónica (Redes telefónicas)	2.500
Alcatel (Comunicaciones)	3.500
Apple (Software)	310
Compugráfic (Informática)	150
Càlcul i Gestió (Software de gestió)	190
Intelsa (Centralitas)	550
Teletra (Radiocomunicaciones)	550
Amper (Telefonia)	150
Sema-Metra T.G. (Software gestió operativa)	200
EDS/PGMC (Software gestió de resultadós)	750
ENTEL (Software gestió de informació)	230
TOTAL	75.592

Ingressos obtinguts fins l'1 de febrer de 1989. (Font: «Barcelona Olímpica», núm. 7 (febrer 1989), pàg. 15.)

tament, són una excusa; l'argumentació que permetrà invertir en obres i projectes uns 400.000 milions de pessetes, cosa que suposarà la inversió induïda de fins un bilió de pessetes.

Els Jocs, fins aquest moment, permetran la construcció —ja en marxa— del Cinturó del Litoral i el II Cinturó, la recuperació d'uns quatre quilòmetres de platja, la supressió de la històrica línia ferroviària Barcelona-Mataró —la més antiga d'Espanya—, o l'ampliació de l'aeroport del Prat.

Tanmateix, cap d'aquests projectes no és nou. La construcció dels cinturons ja es va reclamar els anys seixantes i l'edificació de la Vila Olímpica —al Poble Nou— es contemplava, des d'una altra òptica, en el famós i polèmic «Pla de la Ribera».

Aquests són, doncs, uns Jocs «per refer la ciutat». L'alcalde de la ciutat, Pasqual Maragall, afirma, amb una frase cap-i-cua, que «amb el 92 acabarem de fer la ciutat del 29».

La història de Barcelona demostra que és una ciutat que ha crescut a cops. Amb l'Exposició Universal de 1988 es va guanyar l'Eixample i amb la de 1929 es va descobrir la muntanya de Montjuïc.

Els Jocs, això no obstant, semblen ser «el cop més agosarat» de la ciutat, en tant que permetran també «situar Barcelona en el mapa del món».

Es tracta d'un projecte agosarat des del punt de vista urbanístic, perquè ha d'estar acabat el juny de 1992. I ho és encara més perquè es tracta de «refer la ciutat» des dels quatre

cantons, que estan a una distància els uns dels altres d'uns 5 km, immersos en el teixit urbà de Barcelona, i que es denominen Àrees Olímpiques.

Es tracta de la Vila Olímpica, l'Anella Olímpica de Montjuïc, l'Àrea Olímpica de la Vall d'Hebron i l'Àrea Olímpica de la Diagonal.

Uns 700 obrers treballen actualment en les obres d'infraestructura prèvies a l'edificació de la Vila Olímpica, que haurà d'estar acabada el 31 de desembre de 1991. Aquestes obres prèvies consisteixen en la construcció de col·lectors nous, cosa que suposa la inversió d'uns 14.000 milions de pessetes, regeneració de la costa i construcció d'un port esportiu, per valor de 5.000 milions, la construcció del Cinturó del Litoral en el tram del Poble Nou, que costarà uns 7.000 milions, la supressió de la línia fèrria del ramal de La Marina, amb un cost de 8.400 milions i la urbanització del barri nou, el cost de la qual s'estima en 6.000 milions més.

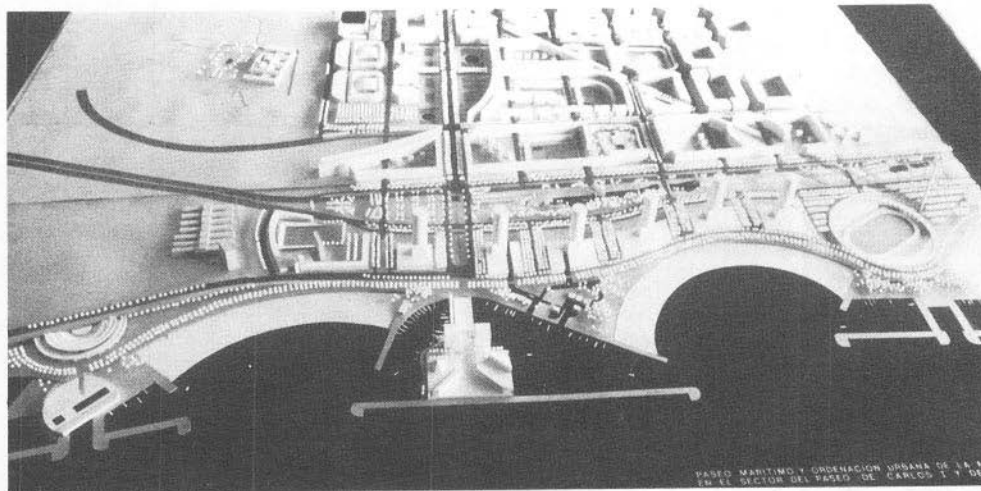
Cal afegir a aquestes xifres els 9.000 milions que han costat l'expropiació dels terrenys en els quals s'aixecarà la residència olímpica, la qual tindrà una extensió de 46 hectàrees.

La inversió de tot aquest capital, que ha estat aportat per l'Ajuntament de Barcelona i, en una mesura més petita, per les administracions central i autonòmica, suposarà que la ciutat comptarà amb un barri nou d'entre 2.000 i 2.200 habitatges, amb 90.000 metres quadrats d'oficines, un hotel de més de 500 habitacions, un port esportiu i platges noves.

Un barri que, lluny del Copacabana que inicialment van projectar els arquitectes Bohigas, Martorell, Mackay i Puigdomènech, serà l'últim que es construirà a Barcelona al costat del mar.

S'afirma que les obres van bé i fins i tot que s'executen més ràpidament que no havia estat previst inicialment. Tanmateix, un dubte persistirà entorn a la Vila Olímpica fins el 1993: qui comprarà els habitatges? es vendran tots?

Tot i que encara no s'ha determinat el preu dels pisos, els responsables del projecte calculen que aquests costaran entre 12 i 17 milions de pessetes, quanties similars al valor d'un habitatge a l'Eixample de Barcelona. La qüestió és saber si quan els pisos es posin a

Maqueta de la Vila Olímpica.

la venda, possiblement a finals d'aquest any, la tendència alcista del mercat haurà tocat el seu límit i si els seus compradors saben que no podran ocupar els habitatges fins el dia 1 de gener de 1993.

Al costat de la Vila Olímpica, les altres obres emblemàtiques dels JJ.OO. de 1992 es duen a terme a l'Anella Olímpica de Montjuïc, on s'està reformant l'Estadi, es construeixen el Pavelló de Sant Jordi i l'Institut d'Educació Física de Catalunya i s'urbanitza una part important de la muntanya. Aquestes obres suposaran la inversió d'uns 17.000 milions de pessetes, que seran aportats per l'Estat, la Generalitat, l'Ajuntament de Barcelona i la Diputació.

El projecte de l'Anella, redactat pels arquitectes Correa, Milà, Margarit i Buxadé, permetrà també «refer» una altra part de la ciutat, ja que es pretén urbanitzar finalment tota la muntanya de Montjuïc, cridada a convertir-se en el gran parc de Barcelona.

Les altres dues àrees olímpiques, la de la Vall d'Hebron i la de la Diagonal, estan situades en els altres dos pols de la ciutat. Amb la primera es tracta de dotar a aquest barri de Barcelona, tan popular, de les infraestructures esportives i de serveis de què ara està mancat.

Està previst de construir enfront de la residència sanitària de la Vall d'Hebron el complex tennístic de La Teixonera, com també recuperar el Velòdrom d'Horta, que s'ha con-

vertit, des del passat Campionat de Ciclisme, en l'exemple d'una bonica instal·lació esportiva totalment desaproveitada per a activitats ciutadanes.

Amb l'Àrea Olímpica de la Diagonal, que integra instal·lacions ja creades, com les del F. C. Barcelona o el R. C. de Polo, es pretén, en canvi, vertebrar aquests espais esportius i crear una nova «porta d'entrada» a la ciutat des de l'Avinguda de la Diagonal, amb la interconnexió de les facultats universitàries, els parcs de Cervantes i Torre Melina i el Palau de Pedralbes.

En definitiva, grans projectes urbanístics, que al costat dels dels cinturons, túnel de la Rovira o ampliació de l'aeroport, han permès la millora de l'estat de salut d'un sector econòmic que, fa tot just tres anys, semblava estar tocant fons: la construcció.

Les obres olímpiques, que van ser projectades amb afortunada casualitat coincidint amb la sortida de la crisi, s'han convertit en un motor d'arrossegament que ha provocat que en el primer semestre de 1988 el sector de la construcció s'adjudiqués, en la licitació d'obra pública a Catalunya, uns 47.500 milions de pessetes, un 22% més del que va obtenir en el mateix període de 1987. I d'aquesta xifra, uns 37.400 milions els van adjudicar les institucions públiques en el municipi de Barcelona.

La bonesa dels resultats no evita, tanmateix, que les expectatives dels Jocs hagin posat

al descobert el dèficit d'aquest sector econòmic, que està mancat actualment de mà d'obra qualificada per a l'execució d'aquestes obres.

Com a exemple, n'hi ha prou de dir que els encofradors que treballen a l'Estadi olímpic han hagut d'emigrar des de Galícia o que els que construeixen el port esportiu de la Vila Olímpica han estat contractats al nord d'Espanya.

Tot i que els organitzadors olímpics afirmen que això no provocarà una nova onada migratòria cap a Barcelona, no és menys veritat que la ciutat dels Jocs està mancada de treballadors qualificats per al seu Olimp.

Un estudi econòmic elaborat pel Centre d'Estudis i Assessorament Metal·lúrgic per encàrrec del COOB revelava que, al costat de la construcció, els altres dos sectors que sortirien beneficiats amb l'organització dels Jocs serien el turístic i el de telecomunicacions.

Barcelona pateix un dèficit de places hoteleres, que es posa de manifest amb la celebració periòdica de certàmens finals a Montjuïc, que obliga molts visitants a hostatjar-se en hotels dels voltants de la ciutat, com Sitges.

La construcció o rehabilitació d'una vintena d'hotels, alguns dels quals ja estan en obres, podria millorar aquesta situació de cara no només als JJ.OO. sinó també a la importància econòmica creixent de Barcelona.

En el camp de les telecomunicacions, els dos projectes més ambiciosos els lideren la Companyia Telefònica d'Espanya i l'empresa municipal Inicatives, S.A.

La primera té previst invertir amb motiu dels JJ.OO. uns 248.000 milions de pessetes en la millora de la xarxa telefònica actual, la creació d'un port de telecomunicacions o la implantació del servei de missatgeria electrònica.

Inicatives, S.A. projecta, per la seva banda, amb la unió de diverses empreses, entre elles la mateixa Companyia Telefònica, la construcció d'una Torre de Telecomunicacions a la serra de Collserola, la qual ha estat dissenyada per Norman Foster.

Aquest projecte, que permetria que la ciutat comptés amb una torre emblemàtica com ho és en l'actualitat el «Pirulí» de Madrid, ha estat posat en dubte aquests últims mesos, davant la possibilitat que l'avenç tecnològic pro-

voqui que una part d'aquestes instal·lacions sigui inoperant després dels JJ.OO.

La dilació d'alguns d'aquests projectes, que amb prou feines fa un any que es consideraven imprescindibles per a la celebració dels Jocs, no ha impedit, tanmateix, que augmenti l'expectativa mundial entorn de l'Olimpiada de Barcelona.

Aquesta tendència va quedar demostrada en el recent acord a què han arribat el COI, COOB i la cadena de televisió nord-americana NBC, que va obtenir el dret d'emissió exclusiu per als Estats Units dels Jocs de 1992 per 401 milions de dòlars, el preu més alt pagat mai per una empresa televisiva amb motiu d'una Olimpiada.

Aquesta mateixa expectativa sembla demostrar-se en les negociacions actuals amb empreses multinacionals, que pretenen obtenir els drets mundials de patrocini dels Jocs a canvi de poder presentar-se publicitàriament com a empreses que, indirectament, participen en la seva organització.

Segons les previsions del COOB, aquestes negociacions podrien culminar en la firma d'una dotzena d'acords amb altres multinacionals per valor d'uns 160 milions de dòlars.

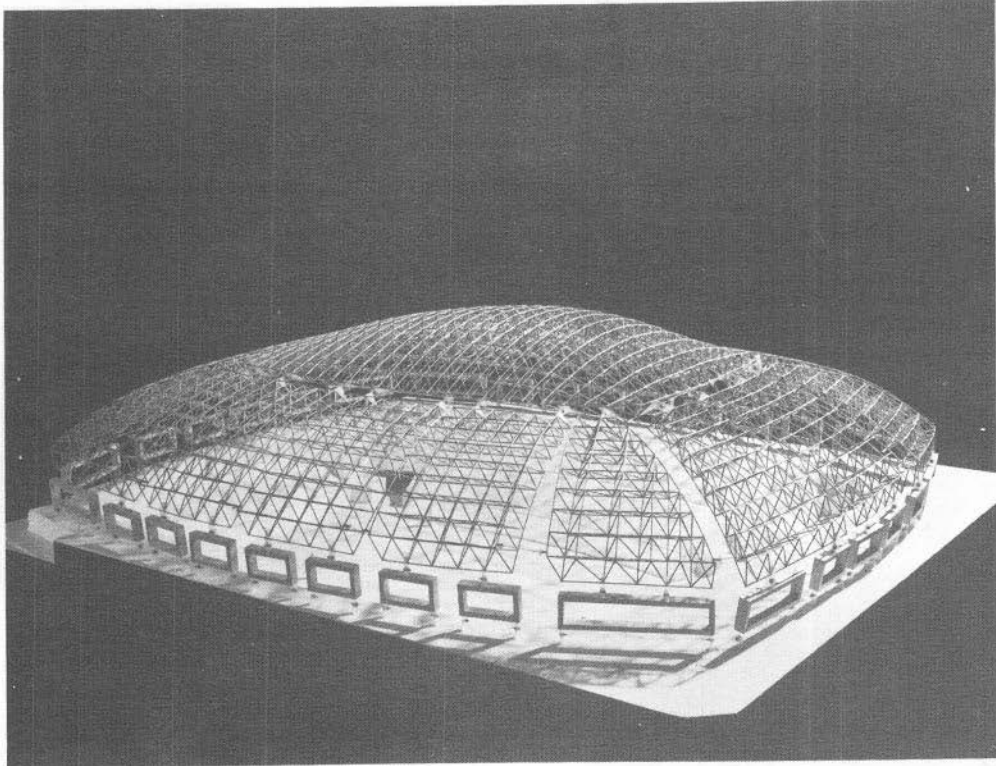
Diverses empreses transnacionals han expressat també el seu interès a patrocinar la denominada Olimpiada cultural, que es va iniciar el propassat dia 9 d'octubre amb l'arribada a Barcelona de la bandera olímpica, l'organització de la qual suposarà la inversió, pel cap baix, de 3.500 milions de pessetes.

Al costat de la reorganització urbanística de la ciutat, la creació i consolidació de la infraestructura cultural de què actualment està mancada Barcelona constitueixen els grans reptes dels JJ.OO.

Tot i que el capital necessari per construir aquesta infraestructura s'ha valorat en uns 34.000 milions de pessetes, alguns projectes hauran de quedar aparcats fins el 1993.

Encara s'ignora si es disposarà del capital necessari per construir un auditori a la Plaça de les Glòries o si es podrà reformar en la seva totalitat el Palau Nacional de Montjuïc, que conté el museu romànic més important del món.

Els organitzadors de l'Olimpiada cultural han expressat en diverses ocasions que el seu gran repte és la creació dels Festivals de Tar-

Maqueta de l'estructura del Pavelló de Sant Jordi.

dor, per als quals serà necessària l'entesa institucional entre l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat.

El projecte, tot i ser ambiciós, no deixa de ser necessari si es té en compte que el nombre de butaques de teatre s'ha reduït a Barcelona en un 40% en el període comprès entre 1978 i 1986 i que el sector d'«oci» mou anualment a la ciutat uns 19.000 milions de pessetes.

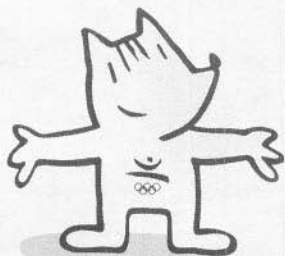
Les xifres macroeconòmiques que cal citar quan es parla dels JJ.OO. no han d'impedir, això no obstant, preguntar-se com quedarà la ciutat després de les Olimpíades.

Si bé és cert que es milloraran ostensiblement els serveis o infraestructures de la ciutat,

també ho és que falta recaptar els 33.000 milions que són necessaris per rehabilitar en la seva totalitat el casc antic de Barcelona, o que problemes jurídics derivats de les diverses interpretacions constitucionals sobre competències de l'Administració autonòmica, impedeixen endevinar si el barri de La Mina podrà ser remodelat finalment amb capital públic abans de 1992.

Des de fa alguns mesos, els màxims responsables de l'organització olímpica advoquen per «deixar alguna cosa per al 93». Amb els Jocs, diuen, la ciutat no mor. Encara que amb l'Olimpíada, reconeixen, comença el segle XXI.

CoBi

© 1988 COBIS S.A. All rights reserved. TM

EL FET OLÍMPIC

Federació d'Associacions de Veïns de
Barcelona

Aquest fet presenta dos aspectes diferenciats: l'aspecte pròpiament esportiu, molt important en ell mateix com a manifestació cultural; i l'aspecte socio-econòmic i urbanístic, molt més important en el cas concret de la ciutat de Barcelona, perquè traspasant molt més enllà dels límits de la simple organització esportiva s'ha fet un element de transformació del model de ciutat, tot lligant aquest esdeveniment a interessos d'ordre econòmic i polític i, encara més, ideològic-cultural.

Cal, de totes maneres, constatar que el moviment olímpic internacional és un fenomen important per a la societat contemporània. Ha fet aportacions valuoses a la qualitat de vida com a actitud i formes culturals, sobretot en les àrees urbanes de les grans ciutats. En aquest moviment olímpic s'han compromès de ple circumstàncies polítiques internacionals.

Les AA. de VV. sempre hem estat amatents i obertes als moviments locals i generals, convençudes que entre tots configuren la xarxa social i, per tant, veiem molt bé que Barcelona col·labori també amb el moviment olímpic i sobretot amb la promoció de la cultura de l'esport.

Aquesta afirmació, però, porta les AA. de VV. a plantejar-se l'aportació pròpia: hem de-

fensat sempre, en primer lloc, l'esport de base i per aquesta raó hem participat en el seguiment dels consells esportius dels districtes de la ciutat. Ens preocupa molt la construcció de la xarxa esportiva de la ciutat i de Catalunya, per dues raons fonamentals: primer, per la manca de recursos i la limitació d'objectius de les escoles d'iniciació esportiva i la deficiència de l'esport escolar i, segon, per les actituds gremialistes i corporativistes d'algunes federacions esportives que pressionen i obtenen favors dels poders públics, que orienten excessivament els pressupostos a una mena d'esport selectiu i d'alt nivell, amb l'única finalitat de seleccionar i potenciar possibles figures. Són alarmants les dades de fracassos esportius, solament comparables als escolars. Hem de denunciar, en aquest aspecte, els criteris de rendibilitat econòmica que s'esmercen en el manteniment de les instal·lacions públiques, ocupades fonamentalment per la gran competició, com són els Palaus d'esport, el Velòdrom, etc.

La F.A.V.B., com a membre del Consell d'Esports de Barcelona, reclama que es posi en funcionament una de les conclusions en l'àmbit d'esports del Congrés de Cultura Catalana: la creació de fitxes antropomòrfiques gratuïtes de tota la població escolar de Bar-

celona igual que la revisió mèdica escolar. D'altra banda, si no es tenen en compte aquestes realitats ens veuríem en l'obligació de denunciar la utilització demagògica de la juventut barcelonina en les famoses campanyes d'imatge i promoció de la candidatura.

Respecte al pressupost de 106.000 milions que té el C.O.J.O., es presenta equilibrat pels ingressos dels drets de les T.V., loteries, anuncis comercials...

Creiem, de totes maneres, que l'aportació que ha de fer l'Estat, atesos els ingressos que obtindrà sobre l'activitat econòmica, ha de ser revisada i ampliada, tenint en compte la plusvàlua que generaran les grans operacions urbanístiques que es pretenen fer, tant en infraestructures viàries i serveis generals en l'indústria, especialment les multinacionals, com en l'especulació dels terrenys de la Vila Olímpica del Poble Nou.

Cal, per sobre de tot, assegurar que qualsevol dèficit no ha de castigar la butxaca de cap ciutadà del Municipi de Barcelona.

Aspecte socio-econòmic

En aquest camp es on es donen situacions més complexes, segons els diferents interessos dels distints sectors socials.

L'empresari, en general, i el comerç, sobretot el gran comerç, són els sectors més clarament interessats. Els aturats hi veuen igualment una certa sortida, perquè en més o menys quantitat i temps es poden revifar els llocs de treball, i sembla que això és real atès que es revifa el sector de la construcció.

Alguns barris, com el Port i el Poble Nou, podran veure com es realitza el PERI i el programa d'equipaments. Altres barris com Nou Barris, el Besòs, Horta, el Carmel i el Guinardó seran afectats fortament pel conjunt de la xarxa viària (cinturons i túnels). Fora de Barcelona, el Prat de Llobregat, Badalona i àmplies zones del Vallès queden igualment afectades, a causa de la implantació de serveis generals metropolitans. Preocupa igualment la degradació que pot sofrir la serra de Collserola.

L'esforç pressupostari de 156.000 milions de pessetes, aproximadament, és per fer estar amatents a tots els ciutadans de Barcelona.

Tot aquest tema té: a) un objectiu fonamental: l'estructuració de la Gran Barcelona Metropolitana; b) tres eixos bàsics d'actuació: la renovació industrial i tecnològica, la reordenació del territori i l'estructuració política dels organismes de govern que siguin idonis a la nova realitat, i c) un instrument jurídic: el Pla General Metropolità i els plans de reforma interior (PERI), que d'una forma o altra es posaran a revisió. En aquests moments ja constatem el que ens temíem.

D'altra banda, les AA. de VV. no han renunciat, ni un punt, en aquell aspecte que constitueix el seu principal i únic objectiu: la defensa de la qualitat de vida, la defensa del mercat de treball i la defensa dels drets adquirits dels habitants de cada territori.

Es fa, per tant, força complicat intentar agermanar tots aquests interessos. Per exemple, la localització de la Vila Olímpica al barri

Cartell de l'Olimpiada Popular que s'havia de celebrar a Barcelona del 22 al 26 de juliol de 1936 com a protesta contra els Jocs Olímpics de Berlín i que es va haver de suspendre a causa de l'aixecament militar.

OLIMPIADA POPULAR

BARCELONA
22-26 DE JULIOL 1936

OLIMPIADA POPULAR, 22-26 JULIOL
OLYMPIADE POPULAIRE, 22-26 JUILLET
VOLKS OLYMPIADE, 22-26 JULI
PEOPLES' OLYMPIAD, 22-26 JULY

COMITE ORGANITZADOR
FAMILIA SANTA MONICA 25
C.A.D.C.I.
BARCELONA

Per més informació dirigiu-vos al Comitè Organitzador,
FAMILIA SANTA MONICA 25, BARCELONA.
Del 19 al 26 de Juliol del 1936

PUBLICITAT COL·L·L·LERS T. BARCELONA

del Poble Nou, si bé estableix un element urbanístic important, que és el lligam de la ciutat amb el mar, trenca, d'altra banda, les possibilitats industrials d'aquella zona. El Pla de Costes redueix 1/3 del sòl industrial marcat en el PGM, cosa que sobrepassa les finalitats d'un PERI. La zona residencial creada per la construcció de la Vila Olímpica exercirà una gran influència terciadora sobretot en l'àmbit del barri, generant un procés especulatiu en benefici de l'empresa privada amb càrrec al sector públic.

Aquest fet ja es va donar l'any 1952 amb la prolongació de la Diagonal sota l'excusa del Congrés Eucarístic. Tot això pressuposa canvis importants en el mercat de treball i canvis obligats de residència (Via Icària). Cal preveure que hi ha dos grans costos: els econòmics i els socials.

L'Anella de Montjuïc, ja en plena construcció, és la consagració definitiva de la muntanya com a zona de serveis de tota la ciutat, però aquest fet no ha de limitar les necessitats dels barris que estan al peu de la muntanya, Poble Sec, Magòria, Port, sobretot si aquelles instal·lacions resulten privatitzades per l'ús de la gran competició.

La complementació de la xarxa viària bàsica constitueix l'etern problema de les grans ciutats. A més de les afectacions (segon cinturó) i molèsties innecessàries, va en contra de

donar prioritat al transport públic, el qual hem defensat sempre els veïns. De fet, Barcelona presenta un excés de circulació generat per la manca d'espais i d'aparcaments en els llocs residencials. Es calcula que més de 150.000 cotxes s'han de moure del lloc perquè dormen al carrer, sobretot a l'Eixample. Aquest fet pressuposa quasi un 20% de circulació obligada. D'altra banda, les inversions previstes en transports públics estan al 50% de les previstes en la xarxa viària. Aquesta desproporció és totalment incoherent i cal que sigui rectificada.

La definició definitiva de Collserola com un espai natural o com a parc metropolità suposa la conservació o degradació de l'únic pulmó verd de què disposa la ciutat.

L'ampliació del Port i l'Aeroport són, ben segur, una necessitat metropolitana, però cal ser molt sensible i solidari amb la comarca afectada.

Què esperem dels JJ.OO.

Barcelona ha estat un calaix de sastre des del punt de vista de concepció de ciutat. Porcions va crear una ciutat desorganitzada, fraccionada, la ciutat dels grans polígons.

Barcelona ha estat una víctima, especialment, preuada per l'atac dels anomenats «via-listes», cinturons, autopistes ciutadanes, que han trencat en molts llocs de la ciutat el tracte normal urbà. Un exemple ben palès del que diem ens el trobem a la Plaça Lesseps. S'han trencat, durant el segle passat, les muralles; però ara, n'hem fet de noves. Un altre cas és també el sector occidental de la Diagonal, convertida en autopista, i tallant així tota possibilitat de comunicació a peu entre Esplugues i Barcelona. Queden per completar la xarxa de l'Eixample i obres que fa més de cent anys que estan programades i que preveuen un creixement harmònic de la ciutat.

Tota aquesta realitat es pot resoldre amb anys, però faltaria crear mentalitat urbana. La ciutat només es pot resoldre sent allò que ha estat sempre: un lloc d'informació i d'accessibilitat.

Barcelona és una ciutat de 97 km², aquesta dada ja la coneix tothom. Té 1.752.660 h. amb tendència a l'estancament i fins i tot a

La serra de Collserola, pulmó verd de la ciutat.

la disminució. És una ciutat amb certes similituds amb la ciutat de París (105 km² i 2.102.900 h.). La densitat de Barcelona (180 h./Ha) és igualment semblant a la de París (200 h./Ha). Amb tot, el grau de millora habitable és força diferent, i sense ser amants del que fan a fora, sí que cal dir que París és una ciutat feta i plantejada de fa molts anys, al contrari de la ciutat de Barcelona. Una ciutat es diferencia d'una altra per multitud de factors; entre els més importants destaquen: millors serveis, espais lliures i equipats, museus i altres instal·lacions culturals. Transports públics, monuments, institucions culturals, serveis tècnics, informació, instal·lacions esportives i d'esbarjo. Aquestes realitats són l'entramat que fa que una ciutat sigui habitable. Barcelona, i li ve de lluny, té la major part d'aquests problemes per resoldre. Aquests problemes són en el fons de gestió, de finançament i de voluntat política. Cal un plantejament de futur. Els JJ.OO. podrien ser una bona excusa per començar a fer tota aquesta tasca.

Caldria també fer referència al problema greu de l'habitatge. S'ha dit que els Jocs són la causa dels forts augments pel que fa a l'habitatge tant de propietat com de lloguer. Pensem que no és seva tota la culpa, sinó que hi ha altres causes que han motivat l'escandalosa puja del sòl i, per tant, de l'habitatge, com poden ser que aquest ha estat l'amagatall preferit del diner «negre».

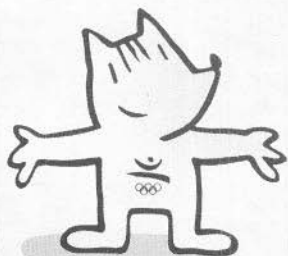
És obligat fer referència al fet que els JJ.OO. no han de repercutir en res en la but-

xaca del ciutadà, sobretot del ciutadà treballador. Creiem que una política olímpica intel·ligent passa, avui, per la construcció d'habitatge públic, per la rehabilitació de la gran quantitat d'habitatges de què disposa Barcelona, que son insalubres i que caldria aprofitar-los per a habitatge o per a serveis públics necessaris a la cultura, a l'ensenyament, a l'esbarjo. Caldria tenir força present que ja no es tracta tant de primar la quantitat com la qualitat de l'habitatge. Cal fer un gran esforç, aprofitant els JJ.OO., per hostatjar millor els ciutadans de Barcelona, equipar com a espais públics els terrenys que no calgui edificar i fer sobretot una política intensiva de serveis. Una política olímpica passa, també, avui per fer una política intel·ligent substituïnt i rehabilitant la gran quantitat d'habitatges per tal de no accentuar la densificació.

Tot el que resta per resoldre, que és molt, necessita no solament un entusiasme olímpic sinó una bona planificació, que passant per sobre de l'any 92, possibiliti l'estructura d'una ciutat més habitable. Els Jocs Olímpics haurien de servir, doncs, per superar greus deficiències, urbanístiques, tecnològiques, industrials i culturals que pateix avui la ciutat de Barcelona i la seva àrea metropolitana, tenint en compte que el 60% dels 6 milions de catalans viuen en aquesta zona metropolitana. Promocionar, doncs, transformacions de futur, comptant amb les infinites necessitats plantejades infinitat de vegades per les AA. de VV.

L'enigma està servit.

CoBi

© 1988 COBIBO S.L. All rights reserved. TM

ELS PEDAGOGS DE L'ESPORT I ELS JOCS OLÍMPICS

Pere Miró

Amb motiu de la designació de Barcelona com a seu olímpica per a l'any 1992 vaig tenir oportunitat d'escriure un article on assajava de reflexionar sobre les circumstàncies que avui en dia primen en els plantejaments d'uns Jocs Olímpics i en la imatge que transmeten al gran públic. L'objectiu era recordar i reclamar que, malgrat tenir al damunt l'organització d'aquest magne esdeveniment i estant preocupats per aspectes econòmics, urbanístics i d'infraestructura —no seré jo qui els tregui importància—, els JJ.OO. no poden oblidar que la seva raó de ser, el seu nucli central del qual irradien multitud de conseqüències i interessos, és l'esport. I per tant, l'esport ha de ser el principal protagonista de la festa, i ben segur que el país i la ciutat organitzadors, els grans afectats, ens veiem ja a priori beneficiats per una evolució i reordenació esportiva a tots els nivells, que sense uns JJ.OO. hagués costat molt més que es portés a terme.

D'entrada ens trobem, doncs, davant un fet inapel·lable en el camp esportiu, que és el tema del qual m'interessa parlar: la ciutat i el país que organitzen uns JJ.OO. no podrien, encara que volguessin, mantenir inalterables les estructures anteriors. És més, l'experiència d'altres casos ens mostra que precisament aquest fet s'ha aprofitat per a noves planifi-

cacions i reordenacions en profunditat de la política esportiva de l'entorn afectat (aspecte que a primer cop d'ull sembla molt lògic).

La primera anàlisi superficial ens indica que el país organitzador s'ha de plantejar dos seriosos problemes:

1. Els JJ.OO. s'han de organitzar... ¡bé!
2. El país organitzador ha de participar esportivament... i a més i dins les coordinades col·lectives de paràmetres de mesura esportiva, ho ha de fer de manera molt digna (o sigui que, traduït als paràmetres als quals em referia, vol dir quantitat i qualitat de participació).

Evidentment, tan sols amb això ja n'hi ha prou perquè es prenguin mesures que poden fer trontollar l'esquema esportiu d'un país, en especial si aquest no és massa sòlid. A nosaltres, entenc que ens ha agafat a mig camí, ja que la transformació i evolució ja s'estava produint i aquesta circumstància ben segur que n'accelerará el procés.

Dèiem que la *primera conseqüència observable* era la mateixa organització dels JJ.OO. i la repercussió que sobre l'esport tindrà. Molts poden ésser els punts d'incidència, però de manera directa en voldria destacar tres:

1. Les instal·lacions esportives necessàries per al desenvolupament de les competicions i dels entrenaments.

Les principals, de necessària construcció; la majoria, mínimament susceptibles de remodelatge i adequació. La incidència evidentment serà a nivell de la ciutat-seu i de les subseus, per la qual cosa queda en un àmbit molt concret, però clarament valorable. Algunes opinions han destacat les limitacions en l'ús posterior, ja que semblen reservades a activitats esportives d'alta competició, i si bé en alguns casos així serà, en la gran majoria, la reversió cara a la millora de l'oferta per a tot tipus d'esport serà adient.

2. L'equip humà necessari per a la preparació dels JJ.OO. Professionals de tots tipus i procedències conflueixen en l'aplicació de la seva formació i experiència en un camp que té com a objectiu final la celebració d'unes competicions esportives. Arquitectes, enginyers, informàtics, economistes, professionals de l'activitat física i l'esport, treballant colze per colze per a aquesta finalitat. Clarament, aquesta experiència conjunta i aplicada tindrà una incidència molt més enllà dels mateixos JJ.OO.

3. La mentalització social col·lectiva de la importància de l'esport com a fenomen d'incidència rellevant en la nostra vida quotidiana, que revertirà en actituds i postures de futur, encara que en aquest moment no podem arribar a analitzar-ne objectivament l'abast.

Com a segona conseqüència clara, hem indicat l'aspiració —que sembla obligada— del país organitzador a participar a les competicions esportives, i fer-ho d'una manera digna (segons l'expressió reiterada en els darrers temps). Això es tradueix de manera automàtica en una reflexió profunda sobre l'esport d'alt nivell del país. De fet, en el nostre cas, ja s'ha produït —per a alguns, tal vegada massa tard— i ha donat com a conseqüència la creació d'uns plans especials per a la preparació dels esportistes d'élite. El programa ADO, potenciat pel Consejo Superior de Deportes, la proliferació dels centres d'alt rendiment, entre els quals poden destacar per la seva incidència més propera, el C.A.R. de Sant Cugat, de la Secretaria General de l'Esport de la Generalitat de Catalunya, la potenciació de la recerca en el terreny de l'es-

port, la cura en les condicions d'entorn dels esportistes —problemàtica laboral i acadèmica—, són mostres més o menys palpables d'actuacions empreses amb segell d'urgència. De tot aquest plantejament en profunditat de l'esport d'élite, ben segur que no en queda fora la planificació del treball de base, a destemps cara als objectius a assolir pel 92, però imprescindible per a un futur que reflecteixi l'aprofitament global esportiu, conseqüència de l'organització d'uns Jocs.

Per tant, si analitzem les conseqüències immediates, podrien haver quedat breument resumides en els paràgrafs anteriors, però entenem que això seria molt pobre o tal vegada desapropitar una oportunitat d'or per a millorar la situació esportiva en el nostre país. La situació podem jutjar-la com d'acció encadenada, on factors analitzats amb anterioritat, obligadament i per raons diverses, en propicien d'altres.

Com a pedagog, vull creure que alguns d'aquests factors necessàriament han de revertir en una normalització de l'educació física i l'esport a l'escola. Hem parlat de mentalització social col·lectiva davant la importància de l'esport, de reflexió sobre l'estructuració esportiva del país, de planificació de l'esport de base, etc... Estem en un moment idoni, propiciat per l'organització del JJ.OO., per resoldre seriosament molts dels dèficits existents en aquest camp. La mentalització col·lectiva i la planificació i dotació necessàries per part dels òrgans corresponents ha de donar lloc al compliment estricte del previst per llei quant a l'horari destinat a impartir l'Educació Física i l'esport a l'escola; ha de propiciar que les places del professorat responsable estiguin cobertes; que les instal·lacions esportives estiguin en condicions i a l'abast dels alumnes, i que el material no manqui. Aquesta assigna-

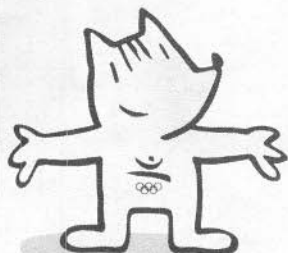
natura pendent no queda clar que sigui aprovada pel desenvolupament dels JJ.OO. De fet, no té una implicació directa, però per coherència, equilibri i deure social, ho entenem com un objectiu associat que en acabar els JJ.OO. ben segur haurem de posar entre el balanç positiu de la repercussió global obtinguda.

De fet, les administracions públiques han previst plans quadriennals amb gran esforç pressupostari per intentar cobrir aquests dèficits en els propers anys. Però el tema no acaba aquí, ja que a part dels aspectes logístics que poden ésser resolts, hem d'aprofundir en el factor humà responsable de rendibilitzar-los: el llicenciat en EF i el mestre especialista. D'una banda, els INEF no poden quedar al marge d'una evolució pedagògica i científica que a poc a poc va superant el seu pla d'estudis, així com no poden renunciar a ésser motor i eix de la recerca esportiva, factor inherent a la seva condició universitària. Ben segur que la construcció del nou edifici de l'INEF de Barcelona dins l'Anella Olímpica, també a conseqüència de la celebració dels JJ.OO., ajudarà a no perdre aquest nord. D'altra banda, esperem que les escoles de Magisteri impulsin més decididament la formació dels mestres especialistes en EF, perquè com a responsables d'un llarg període de formació del nen no poden quedar al marge d'aquest complex entramat que s'està creant i del qual són peces claus.

No pretenc diluir el discurs en temes que pot semblar que cada vegada són més lluny de les conseqüències directes dels JJ.OO., però evidentment existeix una interrelació palpable que ha d'arribar al més lluny possible dins un fenomen que es diu esport i que té múltiples facetes, objectius i plantejaments. L'èxit dels JJ.OO. —esportivament parlant— serà el que afecti el nivell de la seva organització, el nivell de rendiment que hauran assolit els nostres atletes... però per a l'endemà serà mesurat pel que hagi significat com a legat per a l'Esport amb majúscula, i que afecta no solament l'aspecte referit a l'alt rendiment, sinó a tots aquells altres en els quals prima el treball de base, el treball de manteniment físic, el treball educatiu, el treball lúdic, i que són els àmbits buscats per la majoria de ciutadans que s'apropen a l'activitat física.

COBi

© 1989 COOBIS S.A. All rights reserved. TM

PAPER ACTUAL DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ I LA SEVA INFLUÈNCIA

31

Martí Perarnau

Sense els mitjans de comunicació, els Jocs Olímpics no serien el que són. De fet, ni l'esport ni els esportistes ho serien. Fins i tot caldria pensar que sense els mitjans els Jocs, si bé no haurien desaparegut, ara només serien un reducte aïllat i minoritari. Potser és excessiu el que dic, però no és errat.

La idea olímpica i esportiva, magnífica i exemplar malgrat els vicis i defectes —que com tota activitat humana ha de tenir—, troba en els mitjans de comunicació l'altaveu propagandístic que imperiosament necessita per tal de ser un dels grans motors universals d'aquest final del segle XX.

Què va ser abans: el «boom» olímpic o l'allau de periodistes que assisteixen als Jocs? Probablement, tots dos al mateix temps i en paral·lel. Ningú no pot comprendre l'actual expansió olímpica sense pensar en noms com els de Juan Antonio Samaranch o Peter Ueberroth i cal esbrinar que ambdós personatges tenen, entre d'altres, una cosa en comú: un especial sentiment envers els mitjans de comunicació. Un sentiment difícil de concretar, barreja d'estima, relacions públiques, coneixement profund de la importància que posseeixen els mitjans...

L'impuls d'aquestes i moltes altres persones ha col·locat els mitjans de comunicació en la primera línia de l'atenció olímpica, però seria injust oblidar que els Jocs mateixos han estat des de sempre un aparador immens i luxós. És cert que ara, avui, els Jocs Olímpics són un producte que no cal «vendre» perquè es «venen» sols. Però no ho és menys que la història ens transmet records indestructibles: les manifestacions del «black power» a Mèxic-68 i la seva amplificació a través dels mitjans van obrir els ulls a molts, recordant-los que, el mateix any que es trepitjava Praga i s'incendiava París, els negres encara eren als Estats Units una raça inferior.

Quatre anys després, els assassinats de Munic-72 van esgarrifar el món i posaren en dubte per sempre més la seguretat a l'esport, al mateix temps que feien palès, per primer cop, que els Jocs Olímpics —per sort o per desgràcia, en aquest cas— havien assolit ja magnituds gegantines.

El boicot africà a Montreal-76 pot considerar-se dins de la mateixa lògica: els Jocs ja no eren només un esperit i una fita esportiva. Havien aconseguit l'estatus de gran esdeveniment mundial, amb tots els seus ets i uts, amb

les inevitables virtuts i defectes d'aquesta nostra, pobra, dissortada societat.

Amb aquests antecedents, els anys 80 varen iniciar-se amb morbositat i desig, però després de força aldarulls (boicots a Moscou i Los Angeles) cal reconèixer que els líders han sabut reconduir la situació i els mitjans de comunicació també.

L'any 72, a Munic (els darrers grans Jocs fets a l'Europa Occidental), hi van ser presents 4.054 periodistes i tècnics (en aquesta categoria cal incloure també fotògrafs, comentaristes de ràdio i televisió, operadors de càmeres, etc...).

Dotze anys més tard, a Los Angeles (on el boicot esportiu va resultar dramàtic, però el periodístic es va xifrar només en 96 periodistes i 20 fotògrafs de l'Est), es van doblar les xifres d'acreditats pels mitjans de comunicació: dels pocs més de 4.000 de Munic es va passar a 8.700.

Semblava haver-se tocat sostre, però Seül

ho ha desmentit: ¡Seül ha doblat Los Angeles, acreditant 15.740 membres dels mitjans de comunicació! I això, malgrat la sensació que la llunyania del país asiàtic retreia l'assistència d'europèus...

En aquests moments, hi ha un cinquanta per cent més de periodistes i tècnics que d'esportistes. Ja fa quatre anys, un president d'una Federació Esportiva Internacional escrivia a la memòria oficial dels Jocs de Los Angeles: «Si no fem alguna cosa per resoldre-ho, aviat els Jocs s'hauran de realitzar dues vegades: el primer cop, per als mitjans de comunicació; i el segon, per al públic i els aficionats». Encara no s'esdevé així, però a Seül hi havia més de 15.000 periodistes i tècnics per «només» 9.627 esportistes.

Dels 15.740 acreditats de Seül, un terç era coreà i els altres dos terços eren estrangers; 10.707 eren membres de ràdio/televisió i 5.033 de premsa escrita i fotografia. Van ser-hi presents 2.400 organitzacions (diaris, agències,

emissores, cadenes de TV...). Es van celebrar oficialment 441 conferències de premsa, es van lliurar 14.000 serveis de resultats diferents, que van comportar una despesa de 4.460.000 fotocòpies i es van revelar (gratuitament) 160.000 rodets fotogràfics.

Cap organització olímpica —per ben feta i preparada que estigui— pot assumir una altra ampliació. Si no hi ha limitació racional, als Jocs de Barcelona de l'any 92 podrien acreditar-se entre 20.000 i 22.000 periodistes: resultaria impossible allotjar-los, transportar-los, asseure'ls als estadis...

Per a l'any 92 ja estem preparant més coses: per exemple, el recintes on habitualment treballaran els mitjans de comunicació (al recinte Firal de Barcelona) ocupen un mínim de 80.000 metres quadrats... Per col·locar els periodistes i comentaristes als diversos escenaris de competició faran falta 14.000 seients d'amplada especial, que suposaran gairebé 25.000 dels que corresponen als espectadors normals. Milers de telèfons, de monitors de televisió, de terminals informàtics..., quilòmetres de taules. Mil dos-cents distribuïdors de resultats... En definitiva, xifres i organització monstruoses. A canvi, però, obtindrem dos grans beneficis: 1) la difusió, 2) els diners.

Els mitjans ajuden els organitzadors d'uns Jocs. «Fan» que els Jocs existeixin. Durant milers d'hores corresponents a quinze dies, arreu del món es veuen, s'escolten, es llegeixen els Jocs i la ciutat que els organitza. Tres mil milions de persones contemplaran la cerimònia inaugural el 25 de juliol del 1992. Els països del Tercer Món —els periodistes dels quals no van poder ser presents a Seül per raons

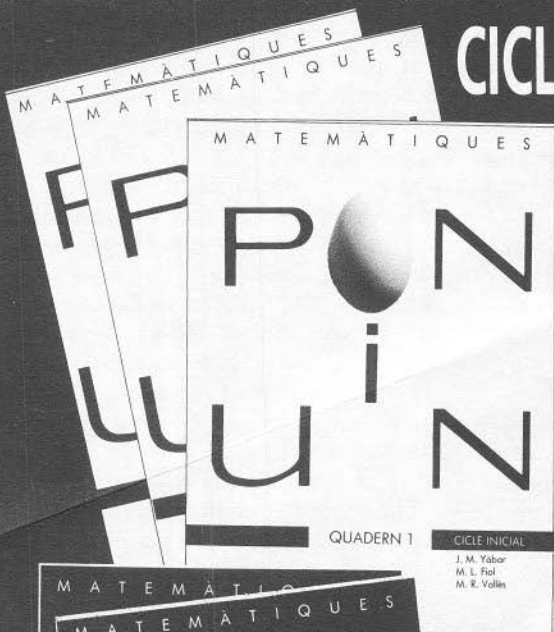
econòmiques— probablement vindran a Barcelona i per primer cop a la història la difusió d'un esdeveniment serà autènticament mundial. I això compensa tots els esforços que s'han de fer per atendre bé els mitjans.

I també es reben diners, molts diners. Els drets de transmissió per televisió acaben suposant —per terme mitjà— un 40 per cent dels ingressos d'un Comitè Organitzador. I si tot ha crescut, evidentment el preu d'aquests drets també ho ha fet. L'any 60 les televisions d'arreu van pagar poc més d'un milió de dòlars pels Jocs de Roma; vuit anys més tard, a Mèxic, ja van ser 9 milions, que es van duplicar a Munic-72. Per Moscou-80, amb boicot inclòs, es va superar la frontera dels 100 milions, que van ser 287 uns Jocs després i 407 per Seül. Ara, Barcelona va camí del 550 (ja en té 401 dels EUA i 33 dels australians) i no semblen xifres irracionals vista la demanda del mercat.

El futur, però, demana una certa prudència i sobretot, molt d'equilibri: els Jocs necessiten els mitjans de comunicació, però no poden admetre més de 15.000 periodistes i tècnics. Més enllà, cap ciutat no voldrà una organització «hipotecada». Els Jocs necessiten els diners de la televisió, però no poden posar-se absolutament en mans seves (i de fet, Barcelona ha optat per una política d'ingressos racional i coherent i no unidireccional).

La prudència i l'equilibri fan pensar que caldrà fer tot el possible per facilitar la tasca dels mitjans i la difusió dels Jocs, però sense que calgui —com deia aquell president— repetir-los dues vegades. En aquest cas, tots ens hauríem begut el seny.

NOVETAT 1989

CICLE INICIAL

PON I UN

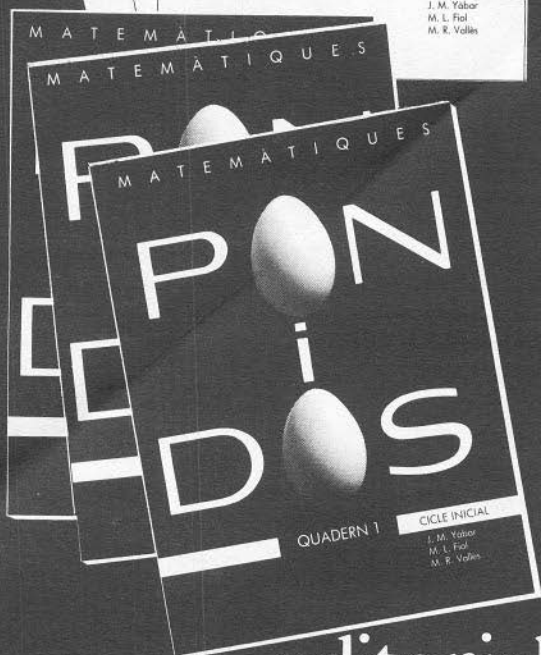
Quadern de
Matemàtiques 1, 2, 3

Equip d'autors

M.ª Lluïsa Fiol
M.ª Rosa Vallès
José Manuel Yàbar

Il·lustracions

Maria Espluga

PON I DOS

Quadern de
Matemàtiques 1, 2, 3

Equip d'autors

M.ª Lluïsa Fiol
M.ª Rosa Vallès
José Manuel Yàbar

Il·lustracions

Maria Espluga

editorial

AL SERVEI DE L'EDUCACIÓ

cruïlla

Distribuidor exclusiu:
CESMA, S.A.
T. 383 10 11 - Badalona

VISUALITZACIÓ

Una recent estada al 6è. Congrés Internacional d'Educació Matemàtica de Budapest m'ha permès entrar en contacte amb una temàtica de la qual a casa nostra no s'ha parlat gaire, però que a l'estranger suscita un gran interès: *la visualització* en l'aprenentatge de les matemàtiques.

Fem una mica d'història. L'ús d'imatges per a complementar explicacions orals i escrites es remunta a temps immemorials. Els vells papirs egipcis, les tauletes babilòniques de fang, les edicions manuscrites dels *Elements* d'Euclides i la majoria de llibres impresos sempre han assumit la imatge com un tercer llenguatge amb capacitat d'aclarir allò que els mots i els signes tenen dificultats per a expressar. La mateixa idea s'ha incorporat a les classes de matemàtiques: si Euclides feia figures amb un estilet sobre la sorra, nosaltres usem guix a la pissarra. Malauradament, *aquest paper de les imatges ha esdevingut sovint més un procés d'il·lustració que no de visualització*. Agafem qualsevol llibre de text i mirem-ne les figures: la majoria són il·lustracions destinades a fer simpàtica la publicació i sols algunes permeten que l'alumne visualitzi una propietat o un concepte. Així, doncs, hauriem de poder *distingir entre les imatges de popularització i les de visualització real*.

Per acabar d'agreuja la situació, els problemes geomètrics lligats a la mateixa visualització o sia al dibuix o la construcció de materials no són sempre tractats amb el detall que caldria (ús del regle, el compàs, cartabons, escaires, construccions de figures, etc...).

Què podríem fer per recuperar el sentit de la visualització? Essencialment representant les imatges, entenent que la capacitat de «llegir» grafismes globalment o «veure» figures pot ser tan important com aprendre a fer deduccions o resoldre problemes.

Passem a comentar *mitjans* de visualització a classe. Els *mitjans tradicionals*: pissarra, paper i materials són elements claus. Cal notar que la visualització, si és dinàmica (hom va veient el naixement de les gràfiques) guanya possibilitats didàctiques. Dels *mitjans nous*: el retroprojector és un element infrautilitzat. Pot projectar figures ben fetes i en colors i permet *superposar* imatges com cap altre mitjà. Les pantalles d'ordinadors i els *plotters* permeten no sols els traçats acurats i ràpids, sinó visualitzar processos dinàmics. Pel·lícules i vídeos, en especial, així com diapositives, ofereixen, ajudant-se dels altres mitjans, possibilitats enormes no sols per a oferir «reportatges», sinó accions educatives interactives (com les pel·lícules de Gattegno).

I tots aquests mitjans, quins objectius ens permetrien assolir, complementar o perfeccionar? Apuntem-ne alguns:

- Donar multitud d'imatges corresponents a un mateix concepte o propietat.
- Fer demostracions dinàmiques.
- Saber llegir gràfiques de funcions visualment.
- Reconèixer figures geomètriques amb diferents codis.
- Treballar la diferència pla-espai.

f) Evitar els vicis de representacions estàndards: convenis que es donen com a obvis, però no són (Com diu A. Bishop: «Els eixos verticals i horitzontals de la pissarra són tots dos "horitzontals" en la llibreta del nen»).

...

Tampoc no cal amagar un tema important; l'ús de visualització permet cobrir molta més matèria: propietats inasequibles algebraicament o corbes difícils d'ex-

pressar funcionalment poden tenir un tractament visual directe. En definitiva, la visualització ens convida no sols a complementar, sinó a oferir, realment, una aproximació *alternativa* a molts temes. Els nostres escolars seran ciutadans amb unes necessitats ineludibles de «llegir» imatges. Cal començar a fer camí. T'hi animes?

Claudi Alsina

ESCOLA DE CATALÀ PER A ADULTS DE L'ASSOCIACIÓ DE MESTRES ROSA SENSAT

Cicle de conferències - Abril 1989

Divendres dia 7 d'abril, a les 7,30 de la tarda

«Comunicació i vida quotidiana»
a càrrec de *Sebastià Serrano*

Divendres dia 14 d'abril, a les 7,30 de la tarda

«Aprendre català: l'estàndard i les altres varietats»
a càrrec d'*Isidor Mari*

Divendres dia 21 d'abril, a les 7,30 de la tarda

«Literatura i història: dos mons contraposats?»
a càrrec d'*Agustí Alcoberro*

Totes aquestes sessions tindran lloc als nostres locals dels cursos de català del carrer d'Enric Granados 46 pral., entre Provença i Mallorca. Telèfon 254 51 31.

UN CATALÀ POETA: JOSEP VICENÇ FOIX

En morir J.V. Foix vam fer un parèntesi a les classes de llengua i literatura catalanes per recordar i comentar tot el que havíem treballat sobre aquest autor. Els alumnes de 6è. i 7è. d'EGB, als quals impartia les classes durant aquell curs, van buscar el material que tenien arxivat a la seva carpeta:

D'en Foix havíem llegit algun poema, l'havíem comentat sense aprofundir-hi gaire massa (els havia agradat especialment la seva musicalitat) i alguns voluntaris n'havien fet il·lustracions molt adients; però, sens dubte, el que més recordaven era l'entrevista que uns estudiants li van fer a Sarrià (antologia literària *Quinze són quinze*), la qual ens va permetre de conèixer alguns dels trets més característics del tarannà d'en Foix.

Recordo que en morir S. Espriu jo treballava amb nois i noies de 8è. d'EGB amb els quals havíem dedicat també bastants de sessions a aprofundir alguns textos d'aquest poeta. Les activitats van resultar profitoses i els resultats satisfactoris; tots plegats havíem quedat força contents del treball fet sobre el poeta de Sinera.

De totes maneres, aquesta vegada veia més difícil, per l'edat dels nois i la complexitat dels escrits, desenvolupar un programa d'activitats semblant al realitzat amb motiu de la mort de Salvador Espriu.

Casualment, en un dels diaris locals d'aquells dies vaig trobar un article on escrip-

tors propers a nosaltres en parlaven i expressaven el seu condol.

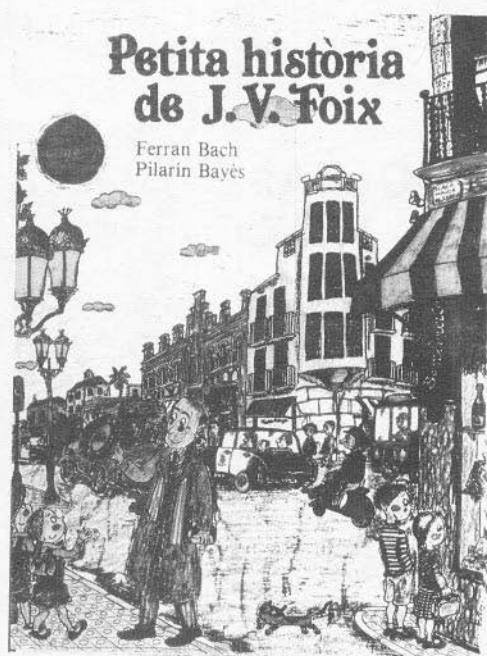
Escriptors com Margarida Aritzeta (escriptora i professora a l'EU de Formació del Professorat d'EGB, situada davant mateix de la nostra escola), Andreu Sotorra i Olga Xirinacs; el fet de ser escriptors que es poden trobar pel carrer en qualsevol moment (alguns mencionen que l'Olga, l'han vist sovint i algun altre que la coneix bé perquè els seus pares són amics de la seva família) va reforçar la motivació.

A partir d'aquí vaig demanar als nois que portessin a classe tots els articles apareguts a la premsa sobre el poeta.

Va anar arribant molt de material de premsa, l'anàvem classificant i arxivant, després d'anotar convenientment la referència i la data de cada article; comentàvem també diàriament el que portaven... Es va iniciar, doncs, un procés de motivació continuada, ja que cada dia se'n feia menció; ells s'esforçaven no sols a col·laborar amb més material, sinó també a procurar que fos variat, aspecte en el qual jo insistia sovint.

El dia que un d'ells va portar a classe l'*Himne del II Congrés* el vam llegir, comentar i en vam parlar detingudament...

Després vaig preparar una breu audició de poemes de J. V. Foix cantats per C. Fonoll. Els alumnes ja el coneixien, perquè havíem assistit a l'activitat «La poesia a l'escola» (de la «Caixa a les escoles») de

la qual conservaven el llibre amb el mateix títol, llibre que vaig aprofitar per centrar més i millor l'atenció del grup (animant-los a seguir la lletra de la cançó...).

És, després de tot això, en aquest moment que decideixo entrar més seriosament a tractar el tema; em preocupa la metodologia a seguir: l'obra és rica, però complexa, poc entenedora i de vocabulari difícil per a aquest tipus d'alumnat... fins i tot si ens limitem al tema oníric dins l'obra de Foix, el tema pot resultar poc motivador... potser la perspectiva més assequible en aquest cas és la imaginativa...

«...el text de Foix... és des d'aquesta òptica que resultarà més entenedor per al xiquet, perquè estem relacionant-lo amb un camp d'experiències bàsic per a ell: el dels somnis i la imaginació sense traves».¹

1. A. BERNAL, C. GREGORI, *Lletres de joc*, Ed. Bro-mera, Alzira 1987.

D'altra banda tampoc no volíem fer cap estudi exhaustiu ni monogràfic del tema.

Aprofito els poemes que ens presenten els llibres de text de cada nivell i relaciono també el tema amb el dels avantguardistes, que algun grup havia treballat ja, i amb el del cal·ligrama, que tots coneixien, ja que «en l'obra foixiana en trobem algun».² M'assegurava més la motivació inicial d'aquesta segona part, més laboriosa i exigent de cara als alumnes.

«És ben possible que els infants, posseïdors d'una capacitat imaginativa més gran que la dels adults, en la mesura que no estan encara tan mediatitzats per una societat pragmàtica i aculturadora, puguin connectar més fàcilment amb una literatura que juga també a subvertir les regles. No ens ha d'estranyar, doncs, que s'identifiquin amb la literatura avantguardista».³

Acabada aquesta introducció que resulta molt distreta per a tots, perquè els treballs d'aquests temes els havien agradat molt, vam extreure'n el punt comú, subjecte del nostre estudi: J. V. Foix. Els vaig repartir uns llibrets il·lustrats sobre la biografia de l'escriptor i sobre la seva obra (ho havia publicat en el suplement dominical «El Periódico» i, després d'una petició telefònica, van tenir la gentilesa d'enviar-me'n uns quants). Vam treballar-los per grups: lectura, comentaris sobre la vida i l'estil d'en Foix, resums d'idees bàsiques; per acabar vam fer individualment un llibret il·lustrat on es sintetitzava tot, el muntatge i decoració del qual es va treballar a les classes d'expressió plàstica.

Aquests grups estaven acostumats a escriure tant prosa com vers i se'ls va proposar els següents exercicis de composició:

2. Diversos autors, *Didàctica I* (Ensenyament de la llengua a nens catalanoparlants. Material de treball), Ed. ICE.

3. A. BERNAL, C. GREGORI, *Lletres de joc*. Ed. Bro-mera, Alzira 1987.

«Inventa un poema, tot imitant-ne algun dels de J. V. Foix que més t'hagi agradat.»

«Redacta sobre el tema: ¿Quina opinió et mereix l'escriptor ara que el coneixes una mica millor? Dedicat-li una carta homenatge.»

Van presentar uns escrits suggerents, inspirats, que mostraven condol, que resultaven originals, creatius, que eren resultat d'un treball fet a gust, amb ganes,...

Vam arrodonir tot el treballat il·lustrant poemes de Foix i fent murals en grups, sobre el tema, en general.

Finalment vam estudiar la possibilitat d'entrevistar alguns escriptors de la nostra comarca o de comarques properes; els alumnes hi havien insistit des del dia que havíem parlat d'Olga Xirinacs, tal com esmento anteriorment. Vam preparar els qüestionaris i vam contractar mitjançant l'E.U. del professorat i diverses famílies d'alumnes amb Antoni Gavaldà (Alt Camp), Francesc Salas (Tarragonès), Jordi Morant i Clanxet (Tarragonès), Olga Xirinacs (Tarragonès), Jaume Vidal i Alco-ver (Les Illes).

Els diferents grups van presentar una petita introducció sobre la vida, l'obra i l'estil de l'escriptor; després tota l'entrevista on s'inclouïen diverses preguntes relatives a J. V. Foix. Tots s'hi van interessar molt, els va agradar de treballar-ho i es van sentir orgullosos de presentar-ho als altres, de comentar com havia anat la xerrada, on l'havien feta, com els havia rebut l'escriptor i com havia reaccionat en general, quina impressió els havia fet... Les sessions van sortir una mica a l'estil del que ens presenta el llibre ja esmentat *Quinze són quinze*.

Aprofitant el caliu que havia originat aquesta activitat, vaig escriure a la pissarra:

«T'animes, ara ja, a parlar d'ell a tota la classe?», tot i proposant-los, insistint més en els cursos superiors, és clar, que fessin exposicions orals, individuals o en grup, de tot el que havíem treballat, mostrant

material concret i explicant què havien après i, sobretot, què pensaven de J. V. Foix i la seva obra, per una banda, i de tot el procés metodològic que s'havia seguit per treballar aquest autor, per una altra.

Sobre aquest últim punt, i el procés seguit, els nois expressaven opinions com:

«...És la primera experiència que realitzem d'aquest tipus. Ens ha agradat. Les classes ens han semblat distretes i interessants.»

El fet de treballar en grups (més sovint) ens ha enriquit, hem fet més amics i, a alguns, els ha facilitat la seva integració al grup classe.

D'altra banda, és un dels autors que hem treballat de manera més variada i completa i del que, ben segur, en guardarem millor record.

L'índex de participació va ser alt, en realitat aquesta ha estat una constant en quasi cada sessió; de fet, la combinació d'activitats plàstiques, manuals, de composició escrita, de premsa, literàries... motiva especialment per la varietat i evita l'avoriment i el cansament, el caure en el desencís i l'abandó d'una feina.

Com he anat insinuant durant tot l'article, l'actitud de l'alumnat durant la realització d'aquest treball ha estat favorable; els resultats han estat satisfactoris i han compensat el temps especial dedicat a aquesta activitat, temps que va requerir una reestructuració de la programació general del curs.

Així, doncs, allò que en un principi havia de ser una activitat d'una setmana es convertí en un treball de llarga durada que involucrà quatre grups i relacionà diferents matèries. Dos elements hi resultaren decisius: d'una banda, el fet de relacionar el tema amb elements actuals (premsa) i propers als nens (Olga Xirinacs...) i poder basar-hi el desenvolupament de les activitats i, de l'altra, l'interès que tinc per la literatura en general i per la poesia en concret.

Neus Turu i Fores

LLIBRES DE LECTURA PER A L'ESCOLA I L'INSTITUT

Col·lecció «LA TORRE I L'ESTEL»

Un text breu amb il·lustracions a tot color fetes per artistes d'arreu del món

Col·lecció «EL VAIXELL DE VAPOR»

Una col·lecció que tothom coneix i valora:

sèrie blanca: primers lectors
sèrie blava: a partir de 7 anys
sèrie taronja: a partir de 9 anys
sèrie vermella: per a nens de 12 anys

Col·lecció «GRAN ANGULAR»

Narracions per a joves i adults, amb temes realistes i de ficció

Col·lecció «LA TERANYINA»

Col·lecció lúdica de butxaca per a joves i adults

sèrie groga: relat policíac
sèrie vermella: relat de misteri
sèrie blava: relat de ciència-ficció

editorial **cruilla**

Distribuidor exclusiu:
CESMA, S.A.

T. 383 10 11 - Badalona

EL CONCURS DE MINERALS I FÒSSILS DEL MUSEU DE GEOLOGIA DE BARCELONA: UNA EXPERIÈNCIA DIDÀCTICA EN EL MARC DEL MUSEU

Una de les funcions del Museu de Geologia és la d'ésser un centre de divulgació i de pràctiques on les escoles disposen d'un material útil per a la seva tasca educativa.

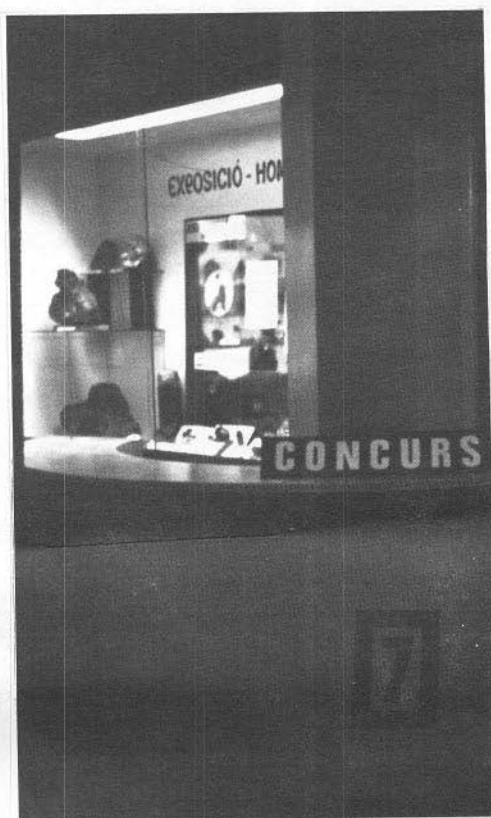
Normalment, els centres escolars que visiten el Museu de Geologia porten un guió de treball fet per ells mateixos o bé amb el suport i assessorament del Servei d'Atenció Pedagògica. Això fa que els alumnes treballin un guió preestablert i en un temps determinat. Malgrat que, després de la visita amb l'escola, molts d'ells hi tornen el cap de setmana amb els seus pares, el Servei d'Atenció Pedagògica volia oferir als alumnes una altra manera d'enfocar el seu treball en el Museu. El concurs va néixer, doncs, amb la intenció d'apropar els infants al coneixement de la natura, més concretament de la geologia, i al contingut i objectius del Museu. El desenvolupament del concurs s'havia de fer sense la participació directa del professor.

Ens va semblar idoni organitzar el concurs dins els actes de celebració del Dia Internacional dels Museus que es realitzen anualment el mes de maig.

Perquè el concurs tingués un al·licient tant per a l'alumnat com per a les escoles participants, vam considerar la possibilitat de donar uns premis consistents en material geològic i llibres. En aquest aspecte, la col·laboració desinteressada de cases

comercials de material geològic i d'editorials va ser un important ajut.

Durant la setmana del concurs, el Museu va tenir retolacions especials a les sa-

les d'exposició i es van preparar unes vitrines exclusivament per a la seva realització. A més, en el vestíbul van estar exposats els premis fins al dia del seu lliurament.

Per a realitzar el concurs, el Museu va confeccionar un test-guio (vegeu Annex I) que els alumnes havien de contestar, en petits grups, fent un recorregut per les sales d'exposició. Les preguntes van ser formulades de tal manera que, bé per comparació, bé per observació directa, els participants podien trobar les respostes.

Van pensar que l'elaboració del guio amb preguntes d'observació i de recerca d'errors serviria tant per al cicle superior de l'EGB com per a 1r. de BUP i de FP. No volíem «qualificar» coneixements, sinó veure com se'n sortien els nens per trobar les respostes. Hem de dir que hi havia una pregunta on es demanava, davant de sis mostres numerades i una llista de vuit minerals, que ho relacionessin tot plegat posant-hi el número corresponent. Un grup de 8è. que tenia dubtes amb dos exemplars va voltar per la sala fins trobar la vitrina original on hi havia més exemplars d'aquests minerals.

Avaluació de l'experiència

L'objectiu que es perseguia mitjançant el treball en petit grup va ser assolit plenament, les preguntes provocaven la discussió i el confrontament d'idees. Cada grup tenia durant un temps (1 h. 30 min. aproximadament), tot el Museu per a ell sol. Així, els components d'un mateix equip voltaven per les sales discutint, observant, fent les preguntes i tornant enrera a mesura que sorgien dubtes. A estones, asseguts a les escales que donen pas

a les sales, comentaven la manera de contestar una pregunta.

El fet d'haver d'anar comparant exemplars per contestar les preguntes va fer que els participants coneguessin millor el Museu. L'observació dels objectes exposats va passar de ser estàtica a ser dinàmica.

Per les converses amb els professors, vam saber que els alumnes que van participar en el concurs van sortir molt motivats envers la geologia. També pel sol fet de participar, els nois van fer un repàs de la geologia donada durant el curs.

Estudiant els resultats obtinguts pels diferents grups en les respostes del guio, hem pogut confirmar que no hi havia diferències remarcables entre els diversos nivells escolars participants. Per tant, creiem que els mètodes d'observació i comparació són adients per a qualsevol nivell.

Malgrat que el concurs es programà en unes dates que resultaren conflictives per la coincidència amb la vaga dels ensenyants de l'Escola Pública i la dels funcionaris de l'Ajuntament, es va poder celebrar i hi hagué força participació.

Tots els participants van tenir un premi de record. Amb els premis per a l'escola volíem donar a més, un material adient per a les pràctiques, sobretot de mineralogia, material que sovint demanen al Museu.

Esperonats per l'èxit obtingut, el Servei d'Atenció Pedagògica del Museu de Geologia de Barcelona té el propòsit de repetir aquesta experiència pròximament.

M.ª José Morata*

* Becària del Servei d'Atenció Pedagògica del Museu de Geologia de Barcelona.

Annex 1

CONCURS DE MINERALS I FÒSSILS

MUSEU DE GEOLOGIA DE BARCELONA

DIA INTERNACIONAL DELS MUSEUS

Maig 1988

Nom de l'Escola:

Adreça de l'Escola:

Telèfon:

Districte postal:

Curs que participa:

Nom dels participants:

1.

2.

3.

4.

5.

Àrea de Cultura
Ajuntament de Barcelona

QÜESTIONARI

Sala de Mineralogia, Petrologia i Geoplanetologia:

1. Situeu-vos davant la vitrina número 1 (ELEMENTS). Dels minerals d'aquesta vitrina, n'hi ha un que es diferencia de la resta pel seu estat físic. Quin és?

El nom és:

2. Situeu-vos davant la vitrina número 3 (SULFURS). Observeu les pirites, que són els minerals de l'esquerra a sota. Feu-ne un dibuix i digueu en què es diferencien.

3. De les vitrines de minerals situades a mà dreta, des de l'entrada de la sala, digueu com a mínim tres minerals que tinguin forma de cub.

.....

4. De les vitrines de la pregunta anterior, digueu com a mínim tres minerals que tinguin color gris i lluïssor (brillantor) metàl·lica.

.....

5. D'aquesta vitrina (núm. 8, ÒXIDS I HIDRÒXIDS), quin mineral o minerals diríeu que tenen un **aspecte terrós**, quins un **aspecte dendrític** i quins un **aspecte arronyonat**?

— Aspecte terrós

— Aspecte dendrític

— Aspecte arronyonat

6. De la següent llista de minerals, poseu al costat de cada un el número que calgui:

- Or
- Coure
- Argent
- Sofre
- Mercuri

7. D'aquests minerals, feu les proves necessàries i poseu-los un número de més tou a més dur:

- Quars
- Guix
- Fluorita
- Ortosa
- Talc

8. Observeu bé aquest esquema. A sobre de cada lloc geològic hi ha un número. A sota, teniu unes roques amb el seu nom.

Poseu a cada número el nom de la roca que calgui:

1	2
3	4
5	6
7	8

9. Observeu aquest mapa. Hi ha dos números. Digueu el nom que s'utilitza quan parlem de Tectònica de Plaques per a designar aquests dos números.

1

2

10. De la vitrina número 27 de ROQUES SEDIMENTÀRIES, busqueu, entre les detritiques, una roca que està fora de lloc (que no pertany a aquest grup).

El nom de la roca és

11. Situeu-vos davant la vitrina número 21. Busqueu quines utilitats tenen la dolomia i la calcària (són el número 3).

.....
.....
.....
.....

12. Situeu-vos davant la vitrina número 0 (SISTEMA TERRA-LLUNA):

— Sabeu dir quines són les forces que produeixen les marees?:

.....
.....
.....
.....

— Digueu el radi mitjà de la LLUNA

— És més gran o més petit que el de la TERRA?

Sala de Paleontologia:

1. Situeu-vos davant de l'**Espiral dels temps geològics**. Recorda les pel·lícules on surten homes primitius caçant **dinosaures**. Creus que pot ser veritat?

Sí/no

Per què?

.....
.....
.....

2. Situeu-vos davant la vitrina 0. Escriviu, al costat de cada període, la lletra del fòssil que li correspon.

Juràssic (Era Secundària), lletra:

Pliocè (Era Terciària), lletra:

Carbonífer (Era Primària), lletra:

3. Situeu-vos davant la vitrina núm. 17 (JURÀSSIC). Hi ha un fòssil que no pertany al Juràssic. Sabeu quin és?

El nom del fòssil és:

4. Digueu algunes de les informacions que dona un fòssil quan el trobem al camp?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

TOT LLEGINT EL DECRET DEL 25 DE JULIOL SOBRE ELS CONEIXEMENTS DE GEOGRAFIA, HISTÒRIA I ELS TRETS SÒCIO-CULTURALS DE CATALUNYA

La primera notícia sobre la intenció d'adequar els currículums de ciències socials, geografia i història a la nostra realitat nacional la vàrem tenir en el Primer Simposi sobre l'ensenyament de les ciències socials que es va celebrar a Vic a l'abril de 1988.

En aquelles jornades el Director General d'Ordenació i Innovació Educativa de la Generalitat de Catalunya va presentar un recull d'Orientacions i Programes per tal d'incorporar als programes vigents el coneixement de la geografia, la història i els trets sòcio-culturals de Catalunya.

D'entre els assistents a l'esmentat Simposi van començar a alçar-se veus que discutien la conveniència, ara i avui, d'una programació com la que es presentava tenint en compte que, també, hi ha prevista una Reforma en profunditat del Sistema Educatiu no universitari.

Tot i així, des del 25 de juliol de 1988 és vigent el Decret que incorpora a les ciències socials uns continguts complementaris referits a la història, la geografia i els trets sòcio-culturals de Catalunya, per als nivells de segona etapa d'EGB, el batxillerat i la formació professional de primer i segon grau.

La llei ja la tenim aquí. Ara fa falta que els professors l'apliquin. Mentrestant aquí

hi ha algunes qüestions que la lectura del Decret m'han suggerit.

Tot llegint el Decret

Algunes preguntes per començar

1. Per què no apareix fins ara aquest Decret?

El Decret del 25 de juliol s'acull a les competències que la Generalitat de Catalunya té en matèria d'Ensenyament segons el Reial Decret 2809 de 1980, moment en el qual van ser transferides les competències en matèria d'ensenyament. És evident que des del 1980 fins al 1988 ha transcorregut molt temps, probablement massa, durant el qual no s'ha fet ús del marc legal establert i de les competències que aquest li atorgava.

2. ¿És oportú un canvi en les programacions de ciències socials que aparegui en forma de Decret?

Sovint les reformes que des de les institucions de govern es plantegen han de vèncer la inèrcia de les persones responsables de la seva aplicació. I això no succeeix solament dins el món de l'ensenyament, sinó en qualsevol camp (sanitat, jus-

ticia, ...). Per això no és bo fer reformes mitjançant els decrets. L'important és que les persones que han de fer seus aquests nous programes haguessin pogut disposar d'un temps per conèixer l'abast dels nous programes i per adquirir els instruments conceptuals i metodològics necessaris per a la seva aplicació.

3. ¿És convenient fer aparèixer unes programacions addicionals quan hi ha prevista una Reforma del Sistema Educatiu de forma imminent?

Si bé el projecte de Reforma del Sistema Educatiu no ha vist encara la llum, és evident que s'hi està treballant. I el mateix Departament d'Ensenyament hi ha col·laborat, tant a partir dels programes d'experimentació (Cicle Superior i Cicle 12/16) com iniciant un debat entre els diferents sectors socials implicats en la Reforma Educativa (*Qüestionari i Síntesi per al Debat de la Reforma Educativa* — novembre de 1987. Generalitat de Catalunya).

Tot això ens fa posar en dubte la conveniència del Decret de 25 de Juliol, ja que molt probablement la seva vigència serà reduïda perquè noves programacions vindran a substituir les que avui s'imparteixen a les escoles.

4. ¿És adient plantejar la història, la geografia i els trets socio-culturals de Catalunya com una programació complementària de la programació vigent?

Els continguts de ciències socials corresponents a la segona etapa d'EGB, el batxillerat i la formació professional són fruit de la Llei General d'Educació de l'any 1970. El context socio-polític en el qual es van inspirar és absolutament diferent del que tenim avui. Els programes que en van resultar intentaven justificar les posicions polític-ideològiques del moment. A més a més, eren programes exhaustius. Calia explicar-ho «tot». I són aquests els programes que encara avui són vigents i

als quals ara ens cal afegir la història, la geografia i els trets socio-culturals de Catalunya. Els professors, que ja patien l'extensió dels programes, hauran de fer front ara a una programació addicional. És un mal començament per fer present la nostra realitat nacional.

Sobre els objectius i continguts

Si llegim els objectius que hi ha recollits en l'Annex I del Decret, així com els que trobem tant en les Programacions per a la segona etapa d'EGB (Annex 2) o per al batxillerat i la formació professional (Annex 3), ens adonem que aquests objectius poden ser fàcilment assumits des d'una perspectiva ideològica democràtica.

Es pretén que els alumnes se sentin membres actius de la societat catalana, desvetllar en ells uns valors i actituds individuals i col·lectives de convivència, respecte, solidaritat i cooperació i que siguin uns defensors de la democràcia.

Però aquests objectius es concreten en unes programacions de continguts que deixen veure el model social i cultural que es vol transmetre als alumnes. Aquests coneixements condicionen, doncs, el model d'escola, la manera com s'ha d'ensenyar i el paper dels alumnes en l'aprenentatge.

La programació que ens ofereix el Decret és una suma de conceptes de geografia, història i trets socio-culturals. No s'han sabut articular uns conceptes que responguin plenament a allò que són les ciències socials; per això l'economia, l'antropologia, la sociologia, ... no tenen encara cabuda en els programes escolars. Es continuen fent classes de geografia, d'història i d'història de l'art.

Els continguts de geografia

Si analitzem els conceptes de geografia que hi ha en el Decret, podem veure que se centren en l'estudi de Catalunya, se-

gons un enfocament propi de la Geografia Regional Francesa.

Aquest tema d'estudi és repetició dels conceptes que es treballen al cycle mitjà, on a partir del que s'ha anomenat *estudi del medi*, s'avança cap al coneixement de la regió més propera a l'alumne per anar ampliant l'espai fins arribar a tot el món.

És evident que conèixer la pròpia realitat té com a finalitat arrelar els alumnes al territori i a la societat en la qual viuen. Aquests coneixements serviran, a més a més, per analitzar i interpretar d'altres realitats.

Aquesta metodologia que, probablement, és adequada per al cycle mitjà, la tornem a trobar novament en les propostes per a la segona etapa d'EGB i per al batxillerat i la formació professional contingudes en el Decret. D'aquesta manera s'arriba a prescindir dels coneixements que l'alumne ja ha adquirit. El que a segona etapa s'ha d'aprendre sobre la geografia de Catalunya és, pràcticament, el mateix que ja es va treballar al cycle mitjà i el que tornarà a tractar l'alumne quan arribi a l'ensenyament secundari. Així doncs, els coneixements ja apresos no són la base per a uns nous coneixements.

Aquesta repetició de continguts no afavoreix de cap manera que l'alumne posi en funcionament la seva capacitat de reflexió i raonament i així vagi avançant en la comprensió d'altres aspectes geogràfics i descobrint el veritable abast que té l'estudi d'aquesta ciència.

Els continguts d'història

Si observem la programació d'història, ens trobem encara més amb un seguit de conceptes que pretenen donar una visió exhaustiva dels fets polítics i econòmics esdevinguts a Catalunya i articulats cronològicament.

Aquesta visió de la història és el que es coneix com a història tradicional, la qual ens presenta uns fets amb una profunda càrrega ideològica, protagonitzats

per comtes, reis o altres personatges mítics i en els quals el poble hi té un paper nul o gairebé nul.

I aquests coneixements sovint no tenen massa interès per als alumnes, que veuen la història com una descripció de fets molt allunyats de la seva realitat quotidiana. Les classes es converteixen així en una transmissió de conceptes per part del professor cap a uns alumnes als quals és difícil fugir de la passivitat i l'avorriment en el qual irremissiblement els fa caure la història tradicional.

Novament s'ha prescindit de presentar la història com un conjunt de coneixements articulats d'una manera lògica, que partint de la realitat ens permetessin retrocedir cap al passat.

Es tractaria d'analitzar la realitat tot relacionant el present amb el passat i atribuir als homes el protagonisme que tenen en l'evolució de les societats i en la transformació de la història. Fer una història que tingués un caràcter obert i antidogmàtic que expliqués les causes i conseqüències dels fets i que partís del raonament i no pas del memorisme.

Els continguts d'art i les manifestacions culturals

El darrer aspecte que inclouen les programacions del Decret fa referència a les manifestacions artístiques i culturals de Catalunya.

En el cas de la segona etapa d'EGB aquests continguts es presenten en un bloc temàtic separat dels continguts històrics i donant una importància especial a l'art entès com una successió cronològica de temes. En el cas de les programacions per al batxillerat i la formació professional, aquests temes estan inclosos en els blocs temàtics d'història.

Podem reiterar aquí la major part de les consideracions que s'han fet en comentar els continguts d'història. L'art i la cultura de Catalunya són considerats com un bloc

tancat d'informació que els alumnes han de fer seva.

És difícil adquirir des d'aquesta perspectiva una formació integral i estimular i sensibilitzar respecte a les manifestacions artístiques i culturals que va generant la societat.

A manera de conclusió

Després de totes aquestes reflexions personals ens cal tocar de peus a terra i ser conscients de la realitat i aquesta és que el Decret del 25 de juliol el tenim aquí i que és vigent des d'aquest curs 1988/1989.

Tal com indica el mateix Decret caldrà que els departaments, els seminaris i els equips docents dels centres es plantegin com s'ha d'incloure en els horaris de ciències socials, geografia o història aquesta nova programació i de quina manera cal distribuir-la a cada curs o nivell.

Però, a més a més, encara que el Decret no ho digui, caldrà que també facin córrer la imaginació per buscar la manera com poden tirar endavant aquesta programació, més pròpia del plantejament atribuït a aquestes matèries els anys 70 que no pas en l'actualitat.

Caldrà que es plantegin què cal fer quan el material bibliogràfic de què es dis-

posa per a l'ús dels alumnes és poc abundant o d'una qualitat limitada.

Caldrà que pensin com es pot suplir la formació sovint deficient del professorat en aquests aspectes i al qual no s'ha ofert cap sistema de reciclatge.

Caldrà vèncer la resistència dels professors a incorporar aquests programes elaborats totalment a les seves esquenes i explicar, novament, la necessitat que els alumnes de Catalunya coneguin el país i la societat on viuen, el seu passat i el seu present, des d'una visió progressista del món.

Caldrà que es plantegin quina metodologia han d'utilitzar per tal que aquests continguts no siguin un instrument per exercitar la memòria, sinó que serveixin per desenvolupar la intel·ligència i estimular el gust per aprendre.

I tot això sense perdre l'esperança que, un dia no gaire llunyà, els programes de ciències socials deixaran el to reiteratiu i poc arrelat a la realitat per fer veure als alumnes el paper que tenim tots en la recuperació de la nostra identitat nacional, de manera que se sentin ciutadans que estimin aquest país, que siguin defensors de la llibertat, solidaris amb els altres i que se sentin integrants del món en el qual viuen i protagonistes del futur.

Montserrat Oller i Freixa

Barcelona, 23 de gener de 1989

ECOLOGIA I EDUCACIÓ

A «Le Monde Diplomatique» de novembre-desembre, dedicat monogràficament als greus problemes ecològics del planeta, es publica aquesta nota, conjuntament amb altres importants diaris europeus. Hem decidit publicar-la a «Perspectiva Escolar», perquè des de la nostra modesta reflexió i informació mensual sobre l'educació i els temes que afecten l'ofici de mestre i la vida de la mainada, la qüestió ecològica avui potser és la més important. Perquè sense refer una relació joiosa, equilibrada i respectuosa amb la natura, d'altra banda de tanta tradició a Catalunya i a l'escola nova, el nostre present i el futur de les noves generacions està ben hipotecat, com prou bé comenta l'article «Boomerang».

Biel Dalmau

QUÈ DIU LA PREMSA ESTRANGERA BOOMERANG

¿I si la crisi consistís també i especialment en el saqueig irreversible, practicat en nom del desenvolupament, de tot un planeta i el seu espai? La llegenda ens assegura que per on passaven els cavalls d'Àtila, ja no hi tornava a créixer l'herba. Però almenys tenien herba per trepitjar.

Aquesta destrucció, consubstancial amb aquesta època, constitueix un fenomen universal que la premsa de tot el món no para de descriure i, a vegades, de jutjar. La volta al món que fan els incendis, les contaminacions, les emanacions tòxiques i cancerígenes no sap de fronteres ni de règims, com ho demostra de manera sobrada un cop d'ull als diaris i revistes.

Títol de portada: «No us acosteu a l'aigua». «Les costes de tot el món pateixen un assalt aterridor provocat per agents químics i deixalles de tota mena» (*Newsweek*, 1 d'agost). Les mars estan podrides per 20.000 milions de tones de residus. Si

es vol posar remei al mal caldrà reconsiderar la utilització de fertilitzants, de la qual cosa resultaran «probablement modificacions importants en la manera de practicar l'agricultura», però les solucions només seran finalment aplicades, «si la pressió popular pot influir les decisions polítiques».

El Mediterrani i el seu germà Adriàtic són dues de les mars més contaminades del món. Perill a Venècia: El Ministeri de l'Ambient italià anuncia que «amb 3.200.000 milions de lires salvarem Venècia i la seva llacuna». La Toscana «s'inquieta» quan sap que se li acosta el *Karin-B*, vaixell errant que torna de Nigèria amb la seva carga mortífera (*La Repubblica*, 13 de setembre). Al mateix temps, la Mar d'Aral, a l'Àsia central, va camí de desaparèixer (*Les Nouvelles de Moscou*, 4 de setembre). El seu nivell ha baixat 11 metres: «la mar s'ha allunyat de la costa entre 15 quilòmetres i —en alguns llocs—

65 quilòmetres. L'any 2000 només en quedarà un petit toll saladíssim... que desappareixerà el 2010». La causa? «Un malbaratament irreflexiu de l'aigua». I això per què: Perquè a l'Uzbequistan es practica el monocultiu del cotó. L'escriptor uzbek Tumor Pulatov pensa que si no s'adopten mesures urgents, aviat caldrà traslladar a una altra zona la població local, els *karapalks*.

I tampoc no se salven la Xina ni els «nous països industrialitzats». A Taiwan el govern comença a ser el blanc de violentes recriminacions per part de moviments populars que ja no suporten una contaminació aterridora: «és probable que Taiwan sigui un dels països més contaminats del món» (*Far Eastern Economic Review*, 25 de febrer).

I el fons del debat és aquest: «El govern declara que la protecció ambiental és un luxe que Taiwan només es podrà permetre quan hagi aconseguit un nivell de desenvolupament que li permeti de dur a terme de manera eficaç el costós control de la contaminació i les operacions de neteja...» Quelcom semblant passa al Japó, el seu veí, on la senyora Shigery Ishimoto, responsable del «Departament de Contaminació» del Partit Liberal Democràtic (que és el que governa), escriu curiósament: «Per més que la prosperitat econòmica sigui en un sentit incompatible amb la protecció de la naturalesa, la nostra tasca principal ha de ser actuar de manera decidida per harmonitzar totes dues» (*Liberal Star*, 10 d'agost). Una altra destrucció perjudicial: la dels boscos. ¿És que no es necessita fusta de manera contínua? Amazònia, les Filipines, Indonèsia... En aquest darrer país, l'illa de Kalimantan (Borneo) ha estat sotmesa a una tala sistemàtica. Milions i milions d'hectàrees (53 milions, segons les dades oficials, però molt més a parer del Banc Mundial) han estat dedicades a aquesta finalitat (*International Herald Tribune*, 5 de setembre). Cal respondre a les necessitats dels paï-

sos industrialitzats i alimentar el pressupost nacional. Política de curt terme. La catàstrofe serà demà...

Lluny de les «illes exòtiques», el Parc de Yellowstone, una de les glòries de la «naturalesa» americana, ha estat devorat pel foc. Ha estat concretament víctima de la negligència absoluta del sistema de Reagan, el qual, fidel a la línia pressupostària liberal, ha tractat l'ambient amb el menyspreu més absolut. Un parc, per immens que sigui, només pot subsistir si és engrandit, protegit, «ambientat». Això no obstant —prioritats del desenvolupament—, al voltant d'aquestes reserves de flora i fauna només hi havia construccions especulatives, extracció de minerals (*US News and World Rapport*, 29 d'agost, 5 de setembre, i *Newsweek*, 29 d'agost). Quant al debat sobre l'ozó i la contaminació atmosfèrica, que s'acaba d'encetar, la degradació ja és tal que s'aconsella als nord-americans amants de l'esport «que nedin en piscina coberta o que corrin en bicicleta fixa» en lloc de córrer pel carrer.

Les discussions sobre l'energia nuclear també han recruat, perquè es diu: «ja que la utilització d'energia procedent de combustibles fòssils és tan contaminant, més val confiar, segons el parer dels "experts", en l'àtom, el qual, en tot cas, i fins i tot oblidant Txernòbyil (cosa que la premsa soviètica està lluny de fer), no pot substituir totes les altres fonts. D'aquí vénen les reflexions que fan, sobretot els *verds* de Suècia, sobre el tipus de desenvolupament pel qual hem optat (*Financial Times*, 6 de setembre). No neguen que el seu programa tindria repercussions sobre certes indústries nacionals, en especial l'automobilística, però, ¿què hem d'escollir, l'«economia» o allò que ens convé a llarg termini per a la nostra supervivència? Tal com diu un *verd* suec, «els joves comprenen que són ells els qui hauran de pagar el preu del nostre actual estil de vida».

En homenatge a les generacions de

actualitat

demà, el vell dirigent sindical César Chávez, l'etern defensor dels treballadors rurals de Califòrnia, va fer un mes de dejuni (*The Economist*, 20 d'agost), el qual pot ser que hagi estat el seu «últim combat». Chávez es rebel·la contra la utilització de cinc pesticides que, segons ell, intoxiquen els treballadors de les vinyes i els consumidors de raïm. Però el sindicat va ser debilitat amb l'arribada massiva de treballadors d'immigrants i amb la mecanització, i el govern californià, republicà, va fer

tot el que va poder per arxivar l'assumpte. Interessos polítics, interessos econòmics, ambient, moviments populars, tot compta. Fins que no s'hi trobi una sortida, la qual ja només pot aplicar-se a escala supranacional, el procés que hom ha convingut a anomenar de «creixement i desenvolupament» ens colpeix amb força: la força d'un boomerang llançat a escala planetària.

Jacques Decornoy

COL·LECCIÓ GENT NOSTRA

Titols publicats: 1 **GAUDÍ** per Joan Bassegoda i Nonell, 2 **VERDAGUER** per Antoni Carner, 3 **MARAGALL** per Joan A. Maragall, 4 **GIMENO** per Enric Jordi, 5 **CLARÀ** per Josep M. Infiesta, 6 **CASAS** per Francesc Fontbona, 7 **CASALS** per Jesus Garcia-Pérez, 8 **GUIMERA** per Guillem-Jordi Graells, 9 **RUSINOL** per Jaume Socias, 10 **TOLDRA** per Manuel Capdevila, 11 **DOMENECH I MONTANER** per Joan Bassegoda, 12 **PLA** per Josep M. Castellet, 13 **CASELLAS** per Joaquim Bochaca, 14 **CLARASÓ** per Noel Clarasó, 15 **SAGARRA** per Lluís Permanyer, 16 **MONTURIOL** per Santiago Riera i Tuebols, 17 **DALI** per Jaume Socias, 18 **VAYREDA** per Montserrat Vayreda, 19 **FORTUNY** per Rafael Santos Torroella, 20 **VIVES** per Angel Sagardia, 21 **PRAT DE LA RIBA** per Josep M. Figueres, 22 **PIJOAN** per Enric Jordi, 23 **MANÉ I FLAQUER** per Josep Tarín Iglesias, 24 **MOMPOU** per Manuel Valls i Gorina, 25 **CHARLIE RIVEL** per Josep Vinyes, 26 **MIR** per Francesc Fontbona, 27 **POMPEU FABRA** per Josep Miracle, 28 **BLUME** per Antoni Sala, 29 **BALAGUER** per Maria Pilar Queralt, 30 **TORTOLA VALENCIA** per Irene Peypoch, 31 **PUJOLS** per Xavier Renau, 32 **XIRGU** per Antonina Rodrigo, 33 **GAMPER** per Nicolau Casaus, 34 **VENTURA GASSOL** per Josep M. Ainaud de Lasarte, 35 **TRUETA** per Antonina Rodrigo, 36 **BARRIENTOS** per Josep M. Colomer Pujol, 37 **MORERA** per Xose Aviñoa, 38 **PRIM** per Joan Garrabou, 39 **D'ORS** per Enric Jordi, 40 **GASPAR DE PORTOLÀ** per Josep Ll. Alcofar Nassaes, 41 **FOLCH I TORRES** per Josep M. Miracle, 42 **PUIG I CADAVALCH** per Joan Bassegoda, 43 **DURAN I BAS** per Josep Tarín-Iglesias, 44 **JOFFRE** per Joan Garrabou, 45 **VICTOR CATALÀ**

per Josep Miracle, 46 **ALBENIZ** per Angel Sagardia, 47 **OPISSO** per Josep M. Cadena, 48 **RIBA** per Albert Manent, 49 **LLULL** per Miquel Batllori, 50 **MACIÀ** per Josep M. Ainaud de Lasarte, 51 **NONELL** per Francesc Fontbona, 52 **HIPOLIT LAZARO** per Ramon Sabatés, 53 **MATA** per Joaquim Toro, 54 **MUNTANER** per Miquel Coll i Alentorn, 55 **JUNCEDA** per Montserrat Castillo, 56 **SERRAT** per Jordi Sierra i Fabra, 57 **CAPABLANCA** per Maria Fontrodona, 58 **CLAVÉ** per Pere Artís, 59 **JULIO ANTONIO** per Josep M. Infiesta, 60 **TRISTANY** per Joan Garrabou, 61 **GRANADOS** per Antoni Carerras, 62 **JUNYENT** per Teresa M. Sala, 63 **VALENTÍ ALMIRALL** per Josep M. Figueres, 64 **LOLA ANGLADA** per Francesc Granell, 65 **RAQUEL MELLER** per Javier Barreiro.

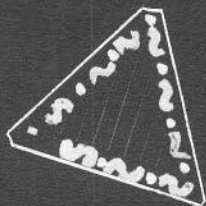
COL·LECCIÓ TERRA NOSTRA

Titols publicats: 1 **LA TERRISSA CATALANA**, per Emili Sempere, 2 **MIRATGES DE CADAQUÈS**, per Anna Maria Dali, 3 **LA PATUM DE BERGA**, per Jaume Farràs, 4 **EL PANTOCRATOR ROMÀNIC DE LES TERRES GIRONINES**, per Antoni Noguera (2 volums), 5 **LA RAMBLA I ELS SEUS MISTERIS**, per Josep M. Carandell, 6 **LLEGENDA I ENCÍS DE MONTSERRAT**, per Osvald Cardona, 7 **VISIÓ DE L'ALTA GARROTXA**, per Estantislau Torres, 8 **ELS VINS DEL PENEDES**, per Miquel A. Torres, 9 **ELS CARRILETS DE CATALUNYA**, per Manuel Maristany, 10 **L'EMPORDÀ MÀGIC**, per Montserrat Vayreda, 11 **EL MONTSEC**, per Josep Maria Serrano, 12 **EL MONESTIR DE PEDRALBES**, per Assumpta Escudero, 13 **SANT PAU, HOSPITAL MODERNISTA**, per Consol Bancells, 14 **EL POBLENOU**, per Xavier Benguerel, 15 **GUIA DE GAUDÍ**, per Joan Bassegoda i Nonell.

EDICIONS DE NOU ART THOR

Plaça Gala Placidia 1, 08006 Barcelona. Tel.: (93) 218.11.97

EL MUSEU DE LA MÚSICA DES DE LES ESCOLES

Exposició
del 14 de febrer al 24 de juny de 1989

Museu de la Música
Av. Diagonal, 373. Barcelona

Ajuntament de Barcelona

MITJANS DE COMUNICACIÓ I EDUCACIÓ

Aquest article intenta donar resposta bàsicament a dues preguntes: ¿Quin és el paper que han de fer els mitjans de comunicació en la relació educació-societat? i ¿quin sentit té la figura del pedagog de la comunicació?

És un fet provat el creixent desajustament que existeix entre els sistemes formals d'educació i un món en canvi constant. La rapidesa amb què es produeixen els fets en la societat i la lentitud amb què l'escola els integra es constitueix en un argument típic i tòpic en qualsevol anàlisi social. De tot plegat és evidentment l'educació reglada la que surt perjudicada. La pregunta és: podem trencar aquest distanciament? ¿Podem almenys reduir-lo?

Una primera resposta podria ser la reforma dels sistemes formals per adaptarlos a aquesta època de canvis. Una temptativa d'aquest tipus, suficientment provada a molts països, redueix la distància, però només temporalment, precàriament. S'haurien de fer reformes contínues per assegurar el seu manteniment o, en tot cas, generar una reforma tan flexible que permetés introduir modificacions sempre que calgués sense haver de tornar a reformar. Les dificultats d'aquesta segona opció resulten evidents. Malgrat això, el problema es manté ja que, tot i aconseguint-ho, sempre ens quedaria fora tot un sector de població aliè a l'educació reglada (pares, adults, població marginada, etc.) i susceptible d'ésser educat.

Els mitjans de comunicació, generadors

i transmissors d'informació, causa i efecte entre d'altres factors d'aquesta societat canviant, podrien constituir-se en una de les respostes més adequades per pal·liar aquesta situació. Comencem diferenciant entre medi i mitjà (tots dos medio en castellà). Segons el professor Sanvisens, el primer es refereix als mitjans de comunicació en la seva funció de context, d'entorn que influeix els individus i per tant els educa. El segon posaria l'èmfasi en la seva funció instrumental; els mitjans de comunicació com a mitjancers, possibilitadors d'activitats i també, en conseqüència, educatius.

Els mitjans de comunicació com a medi, amb uns missatges pedagògicament conformats, arribarien amb influències optimitzadores tant als individus escolaritzats com a aquells que no ho estan. Des d'aquest punt de vista, podrien convertir-se en «context participatiu», si a més a més d'informar, explicar, contar o narrar, estimulesin, suggerissin, incitessin a l'activitat. Com a tals mitjans, com a instruments, es poden tornar agents no solament de l'educació formal (vehiculadors d'informació, reforçadors dels aprenentatges formals i activitat formadora sòcio-educativa), sinó i sobretot dels sistemes d'educació no formal.

Sota aquest paràmetres, els mitjans de comunicació podrien conformar el pont que permetés l'apropament de les realitats social i educacional.

Aquest plantejament, però, implica en-

tre d'altres situacions la de la incorporació del pedagog al món de la comunicació. Per entendre-la, hauríem d'analitzar la situació actual dels mitjans de comunicació i els seus missatges.

Va ser la sociologia nord-americana la que va formular el terme «mass-media» sense valorar potser la relació causal que establia entre els seus dos components: una funció (enviar missatges) i una estructura social generada per la mateixa funció (la massa). El pas de mitjà «massiu» a «massificador» era curt i es van haver de buscar fórmules més neutrals. Una de les més utilitzades és «mitjans de comunicació social». Aquesta caracterització posa l'èmfasi —amb paraules del professor Sanvisens— en el «sentit relacional, convivencial i al mateix temps grupal i multitudinari». Però el canvi de nom no pressuposa necessàriament un canvi en el contingut. Continua sent cert que un locutor o presentador pot influir i crear més opinió que molts líders polítics, savis o experts (Adriano Celentano, amb el seu programa a la RAI l'any 1987 n'és un bon exponent). Aquest fet constitueix segons Pasquali «una de les pitjors perversions culturals i polítiques exercides en nom d'una llibertat d'empresa, que tendeix a acaparar per a ella la veritable llibertat d'expressió». Anem, però, més enllà: ¿sota quins criteris s'estableixen les programacions d'aquests mitjans? ¿Quins criteris determinen la selecció i presentació de les notícies? Tant en el primer cas com en el segon, no són evidentment criteris educatius, optimitzadors per als individus.

Les programacions i informacions que ens ofereixen els mitjans, si no són controlades pels governs, obeeixen als interessos fonamentalment econòmics de la iniciativa privada (allò que s'ha anomenat «premsa lliure») o, en darrer terme, responen al que podríem anomenar la «política de la premsa» o la necessitat de la «immediatesa informativa». Sigui com si-

gui, la informació provinent d'aquests mitjans constitueix en l'actualitat un flux atzarós d'influències que exerceix uns efectes sobre el receptor i en concret sobre el que està encara en procés de formació, difícilment previsible. Per a mostra un botó. En una investigació realitzada als EUA el 1975 es va constatar que en arribar als 10 anys els nois han vist una mitjana de 15.000 morts violentes a la televisió. Des d'aquesta perspectiva podríem afirmar, seguint novament Pasquali, que «en el camp de les comunicacions col·lectives no hi ha paradís per conquerir i sí, en canvi, molts inferns que podrien estalviar-se».

En certa manera, construïm el nostre món en funció de les observacions i experiències que hem viscut, els sabers que hem après i l'influx gradual i persistent dels mitjans de comunicació. Aquests mitjans formen part de la nostra cultura, són la nostra cultura. Com és, però, aquesta cultura? ¿Quines són les característiques que presenta la cultura que ens ofereixen els mitjans de comunicació?

La cultura que transmeten els grans mitjans de comunicació és una cultura estandarditzada, igualadora davant uns missatges uniformitzants que s'orienten majoritàriament cap a «l'estímul irracional del consum». És amb una intervenció pedagògica sobre els mitjans que podem contribuir a generar una cultura més propera als individus, més personal i creativa. Cal a més a més crear instruments que avaluin, des del punt de vista educatiu, els continguts dels missatges. Cal, en definitiva, formalitzar una autèntica «pedagogia de la comunicació» que optimitzi, des del vessant educatiu, l'emissió i recepció de missatges, així com la utilització dels mitjans de comunicació.

Cada vegada serveix menys la clàssica diferenciació entre mitjans de comunicació de masses i la comunicació interpersonal. Tots dos tipus de comunicació ten-

deixen a apropar-se i fins i tot a confondre's en molts àmbits de la realitat, sobretot en el conjunt del mesomedi (carrer, barri, etc.). L'aparició d'emissores radiofòniques i de televisions municipals i la cada cop més propera utilització dels mitjans interactius, estan fent desaparèixer els límits entre ambdós tipus de comunicació. Aquest fet demana la formació d'especialistes entre els mateixos pedagogs, o fins i tot entre els educadors socials, que puguin guiar l'ús adequat, sempre des d'una perspectiva optimitzadora, d'aquests mitjans en els diferents àmbits de la realitat.

Javier Ucar Martínez

Dep. de Pedagogia i Didàctica
Universitat Autònoma de Barcelona

BIBLIOGRAFIA

- ARONSON, E., *El animal social*, Alianza Universidad, Madrid 1985, 4.ª ed.
- BASSETS, LL., «Mitjans de comunicació i animació cultural» a *Primeres jornades d'animació cultural*, Ajuntament de Barcelona, 1981.
- CEBRIÁN, J. M., *¿Qué pasa en el mundo?* Ed. Salvat, Madrid 1981 (TC).
- FERNÁNDEZ, C.; DAHNKE, G. L., *La comunicación humana. Ciencia social*, Ed. McGraw-Hill, Mèxic 1981.
- SANVISENS, A., «Educación y medios de comunicación social» en *Condicionamientos sociopolíticos de la educación*, amb d'altres autors, Ed. Ceac, Barcelona 1985.
- SARRAMONA, J., *Influencia de los «mass-media» sobre la escuela*, «Teoría de la educación», núm. 1 (1986).
- WRIGHT, CH. R. *Comunicación de masas*, Paidós Studio, Mèxic 1986.

NOVETATS A LA Col·lecció Quadrada

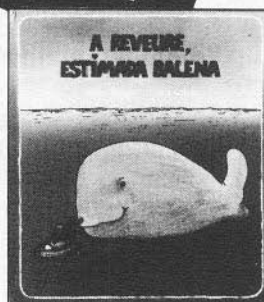
Àlbums il·lustrats pels millors dibuixants. Llibres d'imaginació,
plens d'humor i de bellesa.
Per a nens de 5 a 12 anys

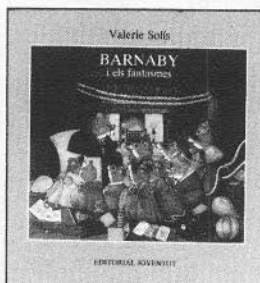
EL PONI, L'OSSET I L'ESTRELLA
SIGRID HEUCK

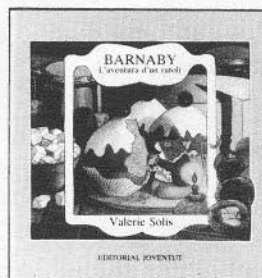
BON DIA, ESTIMADA BALENA
ACHIM BRÖGER I GISELA KALOW

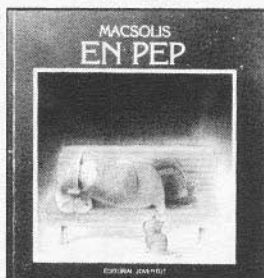
A REVEURE, ESTIMADA BALENA
ACHIM BRÖGER I GISELA KALOW

BARNABY I ELS FANTASMES
VALERIE SOLIS

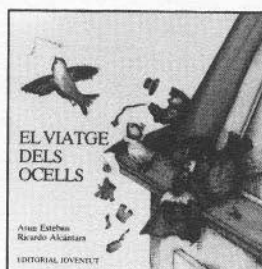
BARNABY, L'AVENTURA D'UN RATOLI
VALERIE SOLIS

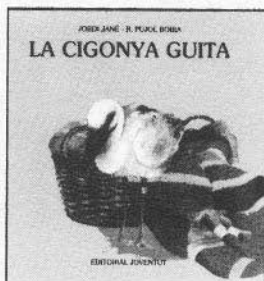
EN PEP
MACSOLIS

EL PRIMER OCELL DE BEQUET-BEQUIU
MARIA DE LA LUZ URIBE I FERNANDO KRAHN

EL VIATGE DELS OCELLS
ASUN ESTEBAN I RICARDO ALCANTARA

LA CIGONYA GUITA
JORDI JANÉ I R. PUJOL BOIRA

Editorial **EJ** Joventut

EL LLIBRE DE LES ESTRELLES EN TRES DIMENSIONS

Aliorna acaba d'editar, en col·laboració amb el Museu de la Ciència, *El llibre de les estrelles en tres dimensions*, de dos autors japonesos, Kohei Sugiura, dissenyador gràfic, i Masatoshi Kitamura, astrònom de la universitat de Toquio. A part de ser un llibre espectacular que pot entusiasmar qualsevol persona que senti curiositat per l'astronomia, la seva gran utilitat didàctica fa que sigui molt recomanable tenir-lo a l'abast dels nois i noies a l'escola.

Si no m'equivoco, és el primer cop que es fa un llibre on es pot veure el cel en tres dimensions, és a dir, no reduït simplement a una esfera (la volta celeste), on veiem, com si hi fossin enganxats, tots els astres. El llibre ofereix una visió nova del cel. Amb l'ajuda d'unes ulleres bicolors que s'inclouen al llibre, es pot percebre la distància a què és situat cada astre. El llibre permet contemplar en relleu mapes detallats de tot el cel, amb les estrelles fins la 5ª magnitud, els dibuixos de les constel·lacions, i també la Via Làctia i les nebuloses i galàxies més brillants. Gràcies a una edició extremadament acurada, la sensació de relleu hi és prou ben aconseguida com per poder indicar fàcilment amb la punta d'un dit la distància sobre el paper a la qual veiem cada estrella.

¿Com es pot treure profit d'aquest llibre a l'escola? Quan s'està estudiant l'univers que ens envolta, el treball amb el llibre pot ajudar a copsar la noció d'un cosmos amplíssim, del qual formem part. Conceptes com Via Làctia, galàxia, univers, sorgeixen de forma natural a partir de la contemplació del llibre. Això permet iniciar o ampliar un treball sobre aquests

conceptes lligats amb l'estructura de l'univers.

D'altra banda, la guia didàctica que acompanya el llibre dóna tota una sèrie de suggeriments molt aprofitables. Un dels autors, Masatoshi Kitamura, hi explica com s'arriba a mesurar en realitat la distància als estels, cosa gens fàcil. L'explicació és útil, encara que en alguns punts és (potser innecessàriament) una mica massa tècnica. Un altre apartat explica el fonament de la percepció del relleu mitjançant la visió binocular i la creació d'una sensació de relleu amb l'estereoscopi, tal com es fa al llibre. Finalment, Joaquin Roure i Raimon Reginaldo, del Museu de la Ciència, fan tot un seguit de propostes concretes: descobrir la relació entre lluminositat aparent de les estrelles i la seva proximitat, resseguir una constel·lació amb la punta d'un llapis «tocant» cada estrella, i construir algunes maquetes tridimensionals de constel·lacions per tal de fer entendre que si les veiéssim des d'un altre lloc (si les veiéssim «de costat») ja no tindrien l'aspecte habitual amb què les coneixem.

Tots els temes relacionats amb l'astronomia solen ser tractats massa superficialment a l'escola (a causa d'una formació insuficient dels ensenyants, de les explicacions inadequades o simplement errònies dels llibres de text, de l'escassetat de llibres amb propostes didàctiques per fer astronomia a l'escola...). És per tot això que és d'agrair la publicació d'un llibre com aquest, que pot resultar engrescador tant per als joves com per als adults.

Robert Estalella

ALTRES NOVETATS

- BOLT, Brian. *Actividades matemáticas*. Barcelona: Labor, 1988.
 Extracte de l'índex:
 Estira la circumferència; Construye una elipse plegando paleles; La escalera deslizante; Cajas que dan tumbos; Cadenas de engranaje; Embaldosados y mosaicos: arte y geometría; Caballitos-balancín; Coches y maniobras; Simetrías.
- CORNEJO GÁLVEZ, M.ª Teresa. *Guía para encontrar un trabajo, un empleo o una ocupación*. Barcelona: Oikos-Tau, 1988.
 Extracte de l'índex:
 Pautas mínimas en la búsqueda de una ocupación o trabajo; La redacción del Curriculum vitae; Estructura y ejemplos de curriculum vitae; La entrevista; Otros documentos útiles.
- CUSA, Juan de. *Cómo encuadernar un libro*. Barcelona: CEAC, 1987 (Cómo hacerlo; 42).
- DOUET, Bernard. *Discipline et punitions a l'école*. Paris: Presses Universitaires de France, 1987 (Pédagogie d'aujourd'hui).
 Extracte de l'índex:
 Réflexions générales et approche bibliographique; Présentation de la recherche. Méthodologie adoptée: Entretiens libres avec les enseignants et les enfants, Questionnaires destinés aux enseignants et aux enfants; Analyse des résultats.
- DURAND, Marc. *El Niño y el deporte*. Barcelona: Paidós; Madrid: MEC, 1988 (Paidós Educación Física/Psicomotricidad; 37).
 Extracte de l'índex:
 Enfoques psicológicos de la práctica deportiva infantil; Motivación y práctica deportiva en el niño; El niño y la competición; Adquisición y desarrollo de las habilidades motrices en el niño; el descubrimiento de talentos.
- ESCOLA BRESSOL NENS I NENES (Barcelona) *Relació educadors-nens a l'escola bressol*. Barcelona: Patronat Municipal de Guarderies, 1988 (Apunts d'escola bressol; 7).
- Europa en cifras*. Luxemburgo: Oficina de Publicaciones Oficiales de las Comunidades Europeas, 1988.
 Extracte de l'índex:
 La Comunidad europea; Medio ambiente y población; Economía y finanzas; Producción; Relaciones exteriores.
- JARDÍ, Carles; RIUS, Joan. *L'activitat física i el funcionament del cos humà*. Vic: EUMO, 1988 (Didàctica; 15).
 Extracte de l'índex:
 Canvis morfològics i funcionals de l'aparell locomotor; La biomàquina; Les qualitats físiques; Estar en forma; Anàlisi d'unes activitats físiques i el seu efecte; L'escalfament.
- La Joventut de Catalunya en xifres*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Direcció General de Joventut, 1988.
- MÉRIDA-NICOLICH, Eloísa. *Una alternativa de reforma pedagògica: La Revista de Pedagogia (1922-1936)*. Pamplona: Uni-

versidad de Navarra, 1983 (Ciencias de la educación).

Extracte de l'index:

Antecedentes, España: 1900-1930; Los hombres de la Revista de Pedagogía; El contenido ideológico de la Revista de Pedagogía; La Educación Nueva en la Revista de Pedagogía; La Política pedagógica de la Revista de Pedagogía.

PERROT, Jean. *Du jeu, des enfants et des livres*. Paris: Cercle de la Librairie, 1987 (Bibliothèques).

Extracte de l'index:

Le blé des livres et l'aventure du lecteur; La dynamique imaginaire: entre bêtise et surprise; Le livre joue gagnant; Les livres dont vous êtes le hé-

ros; Les miroirs de l'enfance; Les déambulations de la liberté ou les avatars du roman d'aventures.

RIGAU I OLIVER, Gemma. *Gramàtica del discurs*. 2.ª ed. Bellaterra: Univ. Autònoma de Barcelona, 1988 (Sèrie lingüística).
Extracte de l'index:

El discurs com a objecte d'estudi de la teoria lingüística; Competència textual o discursiva; Vers una gramàtica generativa del discurs; La qüestió de la referència en el discurs; L'anàfora de referència; Conclusions.

Biblioteca Rosa Sensat
desembre 1988

ESCRIVÀ, Vivi, *El nen i l'arbre*, Júcar Ediciones, Madrid 1988.

És una història plena de sensibilitat que parla d'un vell roure de fulles seques i d'un nen sense nom a qui ningú no vol. El nen i l'arbre es fan molt amics i gaudeixen de la companyia mútua, fins que un dia al poble decideixen tallar l'arbre per aconseguir la seva fusta i fer fora del poble el nen. Ajudats pel sol i la pluja, l'arbre aconsegueix fer néixer una nova fulla de les seves branques i el nen pot convèncer els homes del fet que cada nova fulla que neix és tan valuosa com una estrella, salvant així la vida de l'arbre. Les il·lustracions són molt boniques i han estat guardonades amb el Premi Nacional d'Il·lustració Infantil. (8-9 anys.)

Rosalía Miralles

HOOKER, John, *El capità James Cook*, Cruïlla, Barcelona 1988 (Col. Gran Angular).

Retrat dels tres viatges que va efectuar el capità Cook per explorar els mars del Sud o per trobar el pas del Nord-Oest per tal d'arribar al Pol Nord. La narració es basa en el guió que Peter Yelda ha fet per a la TV. La relació temps i espai és molt desdibuixada i fa difícil al lector de situar-se. Els tres mapes del llibre són del tot insuficients, sobretot si es té en compte que el traçat d'anada i tornada de les travesies està en part tallat. Pot ser, tanmateix, una excel·lent ocasió per incitar el lector a consultar un mapamundi... La nar-

ració és interessant, hi ha molts diàlegs i es destaca la relació del capità amb els mariners, els savis nobles que viatgen a bord i els indígenes, sobretot, els de les illes de Tahití i de Hawai on morirà el protagonista. N'aconsellem la lectura a partir de 14 anys.

Françoise Samuel-Lajeunesse

KEMP, Gene, *Un tercer trimestre turbulent*, La Galera, Barcelona 1988 (Col. Els grumets de mar enllà).

Tyke Tiler ens explica el final de curs i final d'escola. Veiem els professors, els companys i els conflictes en què es troba. A l'últim capítol el seu professor ens diu que ho ha escrit per encàrrec de Tyke que està al llit recuperant-se de la seva última aventura. Per ells ens assabentem que és una «noia» i no un noi, com po-

diem creure pel tipus d'aventures. El diàleg, els acudits, l'humor són constants, l'estil és fresc i viu. Utilitza el llenguatge dels nois, les seves expressions així com la seva fonètica. Mou molts personatges. Canvis de situacions sobtats, com els televídeos. (A partir de 12 anys.)

A. Lisson

LEONARD, M., *Anem a divertir-nos*, Timun Mas, Barcelona 1988 (Col. Tria la primera aventura).

El conte ens presenta una família de cabres que, després d'una jornada de dur treball, demanen al fill petit que decideixi entre: anar a la piscina o al parc d'atraccions. Són les dues històries paral·leles que ens presenta el llibre. Tenen en comú que el petit sempre vol fer com el germà gran i per tant té la negativa de la família o es troba amb el fracàs. El final comú a les dues històries és que ell, malgrat ser el petit, soluciona un greu problema i rep les felicitacions de la resta de la família. (7 anys.)

M. Llum Forner

SALES, Francesc, *Com un xi-prer*, Laia, Barcelona 1988 (Col. El Nus).

Potser aquest llibre, finalista del premi Joaquim Ruyra, pateix d'un excés de morts. M'explico: al principi del llibre assistim a l'enterrament del pare al cementiri del poble, on Judith, la protagonista, deci-

deix de viure, quan la seva mare se'n va a París, per raons professionals. Tot seguit, ens conta la mort de l'amigueta de 3r. de BUP en un accident de moto i el llibre acaba amb la vida del promès, aixafat per un camió. Malgrat això, gosaria dir que l'obra és força llegible. Judith, que ha deixat enrere Barcelona, descriu la seva adaptació a la vida del poble i al nou institut on fa COU i l'evolució de les amistats que hi fa. Però sobretot ens parla de la seva vocació d'escriptora, que ella no posa mai en dubte, tot i que es promet amb un jove pagès, i de l'ajuda que rep del professor de llengua (l'autor també n'és). En fi, una narració de caràcter intimista que pot avenir-se bé amb la sensibilitat de molts joves que voregen els 15 o 16 anys.

Françoise Samuel-Lajeunesse

SENNELL, Joles, *La rosa de Sant Jordi*, Cruïlla/SM, Barcelona 1988 (Col. El vaixell de vapor).

És la història que necessitava la rosa de Sant Jordi. La història de la pau, de l'amor, la història actual que volíem escoltar. Amb vivacitat, amb enginy es va exposant la història de dos pobles, d'un rei i d'una reina. Al país de la reina, un primer ministre que es passa de bàndol i enfronta els dos països. Un desenllaç on la gent del poble té la solució. Un amor de llibre i una història per contar als petits. Per llegir sols, a partir de 8 anys.

A. Lisson

SOULIÈRES, Robert, *Trencaclosques xinès*, il. Sergi Rouseau, Aliorna, Barcelona 1988 (Col. Aliorna Jove).

Per què comptem en dòlars si tots els noms són en francès? Vet aquí el meu trencaclosques personal en encetar la lectura d'aquest llibre, l'autor de la qual ens adverteix ja d'entrada que cal que el llegim en una hora i quaranta tres minuts! Al cap de 20 minuts vaig descobrir que l'acció passava al Canadà, exactament a Montreal i m'hi vaig endinsar amb interès creixent fins a la persecussió final, seguint la trama detectivesca que em proposava l'agència «El Periscopí».

Un llibre d'acció i d'humor, arrodonit amb un fals qüestionari al final de l'obra.

En proposem la lectura als nostres joves a partir de 12 anys.

Françoise Samuel-Lajeunesse

COLE, Babette, *Lo malo de mamá*, il. Babette Cole, Altea, Madrid 1988.

Un noi té alguns problemes en la vida social, ja que la seva mare usa uns barrets molt especials i l'acompanya a l'escola volant sobre una escombra...

Molt aviat, però, els seus companys trobaran esplèndid visitar la seva estrafolària casa... fins que vénen els pares circumspectes a espatllar-los la festa.

Però més tard, la bruixa rebutjada serà més eficaç que els mateixos bombers, salvant la vida de tots els nois de l'escola. Ara els pares no podran

menys que reconèixer el seu error i mostrar el seu agraïment i les coses tornaran a funcionar com abans. Divertit llibre, tant pel que fa al text com a les il·lustracions. (A partir de 7 anys.)

Sadurn Tudela

ROCHA, Ruth, *El gato Borba*, SM, 1988.

Història d'un gat i un gos amics. El gos vol ser policia i el seu company també, malgrat l'oposició de tots. Finalment aconseguirà contribuir eficaçment a la primera detenció de Canelo, el seu amic. Això farà que sigui admès al cos de policia sense cap curs set previ i li donin el títol de «Policia de les teulades». A partir d'aleshores el carrer vigilat pels dos amics serà el més segur de tots. Abundant il·lustració. (A partir de 7 anys.)

Sadurn Tudela

OLIMPIADES AURÍFIQUES

M'he trobat pel carrer amb un matrimoni molt pedagògic i que m'estimo molt: la Margarida Teixit-d'or i en Xavier Mual.

Vam fer el magisteri junts, però mentre jo em dedicava a estudiar les províncies d'Espanya —ara totes canviades, ja em direu de què em va servir esmerçar-hi tantes hores— ells es repassaven el color dels ulls i la bondat de les mirades.

Estaven més esbojarrats del que jo els recordava. Quan m'han vist tot han estat petons i abraçades i quant temps sense veure'ns i que si ja sé allò d'en Pere o allò altre d'en Pau. Vaja, totes aquelles coses que es diuen quan et trobes gent que estimes, però que fa temps que no veus.

M'han convidat a prendre un cafetonet en un bar. I en l'escalfor de l'ambient i de la conversa m'han confessat un pla que tenien per millorar la seva situació econòmica.

— Mireia, hem fet números i hem pensat que aviat deixarem de fer de mestres. Ens dol, però a la nostra edat hem de pensar en el futur.

— Què dieu, bojos! Tenim 52 anys i estem a la millor època de la vida. Hem passat la quarantena, temps de crisi, i tenim un futur com mai després dels augments que ens cauran —els he predicat mig ofesa per això de considerar que 52 anys són massa.

— Mireia, estimada Mireia, no canviaràs mai. Ets una idealista i una optimista. T'expliquem el que hem pensat i potser t'apuntaràs a la nostra idea. D'aquí tres anys celebrarem les olimpíades. La Margarida i jo ens estem preparant. Si guanyem una medalla, la Caixa ens dóna una llibreteta amb uns quants milionets. Molt més del que guanyarem en tot el que ens queda de vida dedicant-nos a ensenyar les criatures.

— Em deixeu d'una peça. Us heu begut l'enteniment, vet-ho aquí!

— No, no, Mireia —ha continuat la Margarida—. Hem fet números i veiem que la nostra societat valora molt més qualsevol medalleta que els esforços que cada dia anem suant. Què hi farem, si les coses són d'aquest color, ja no tenim l'humor d'abans i volem una vellesa tranquil·la i amb bons aliments.

— Però ¿a quina prova voleu presentar-vos a la vostra edat? —els he preguntat i ara era jo qui evidenciava que ja no érem de la primera volada.

— A les proves de disparar contra el plat —m'han contestat tots dos a la vegada.

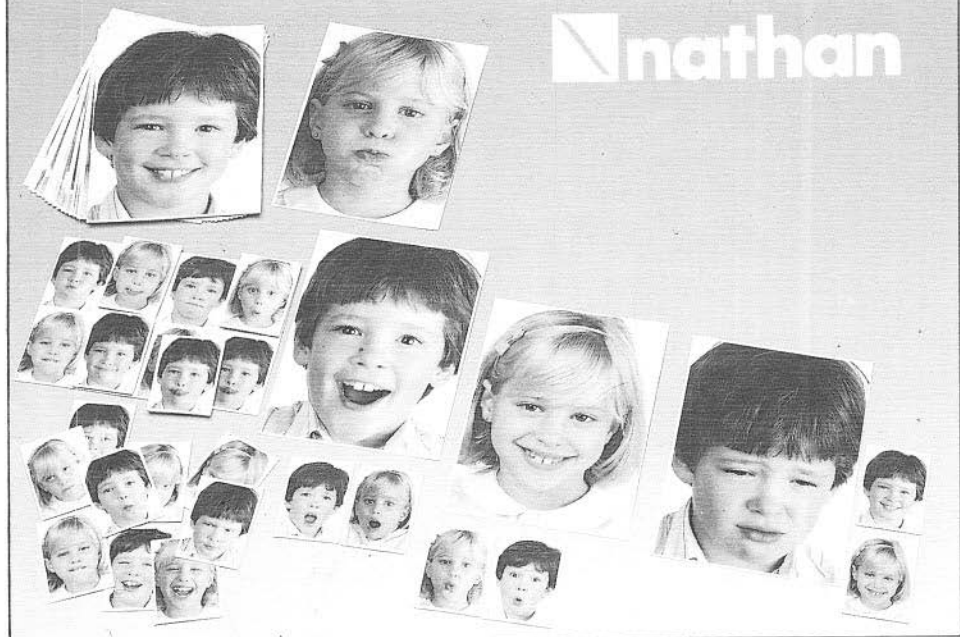
— I on us entrenareu? —he continuat tota interessada.

— A la classe. Hem ressuscitat el vell costum de tirar guixos al cap dels nois i noies que es distreuen o que xerrotegen. Ens dóna molts bons resultats. Cada dia anem millorant la punteria. Tenim moltes esperances d'arribar a fer un bon paper al 92.

Mireia Puig

ABACUS

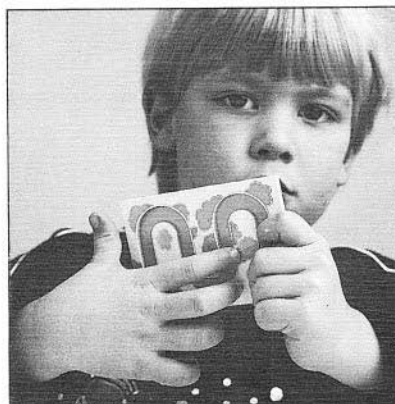
nathan

Material educatiu NATHAN

**La qualitat de NATHAN, a l'abast
dels mestres catalans,
en exclusiva a ABACUS.**

**Tots els jocs van acompanyats
de la guia didàctica en català**

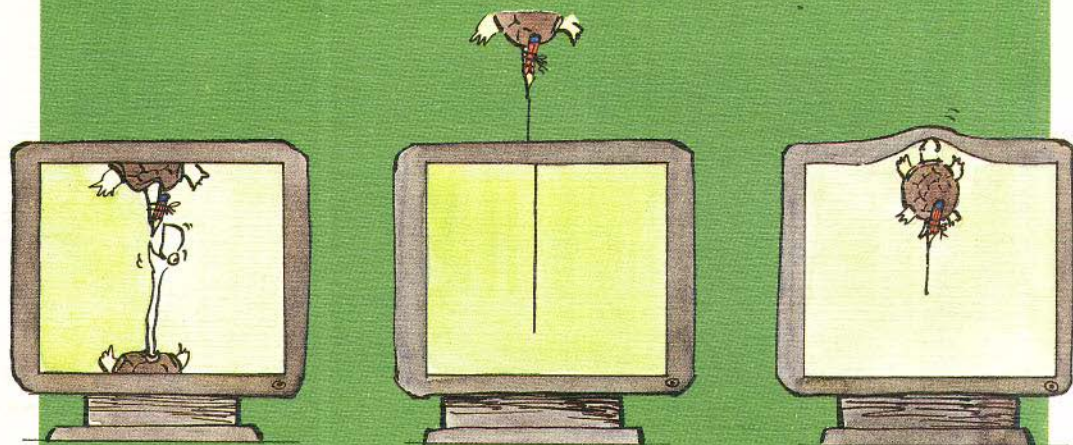

Tindrem el catàleg a la vostra disposició. Demaneu-nos-el.

ABACUS

S.Coop.C.L. París, 204 pral. 08008 Barcelona. Tel. 217 81 66

Treu profit del teu ordinador

Un pas més amb el teu ordinador

Treu profit del teu ordinador i *Un pas més amb el teu ordinador* són dos llibres que tracten un tema molt actual: la informàtica, però des d'una vessant educativa i a la vegada lúdica. Van dirigits a nois i noies a partir de 8 anys.

La seva estructura permet que siguin útils tant per al treball a l'escola com per a un treball més personal a casa.

De manera agradable i a partir de propostes de treball i descoberta es va posant a l'abast dels infants les principals aplicacions informàtiques: els processadors de textos, les bases de dades, els fulls de càlcul i el llenguatge de programació educatiu per excel·lència: el LOGO.

